

LIMBURGS TIJDSCHRIFT VOOR GENEALOGIE

uitgave van de sectie
genealogie van het Limburgs
Geschied- en Oudheidkundig Genootschap

JAARGANG 20 - 1992

NUMMER 1

verschijnt vier maal per jaar

Administratie, lidmaatschappen, losse nummers:

L.G.O.G., postbus 83, 6200 AB Maastricht

Postbank 1037880 t.n.v. L.G.O.G.

Redactie-adres: Koningsberg 17, 6129 AT Berg-Urmond

ISSN 0169-5177

- 1 Mededelingen, vragen, aankondigingen, enz.
- 3 Een genealogische databank voor Limburg, door Jo Hoen, Spaanse Singel 12, 6191 GK Beek.
- 4 Alfabetisch of chronologisch, door N. A. Hamers, Vogelenzang 4, 6581 CR Malden.
- 5 Familiestamboom in vogelvlucht, door Sjeng Schrijvers, Bosschenhuizen 14, 6369 BK Simpelveld.
- 6 Een Steinse brief, door L. I. Gubbels; Schinekstraat 62, 6171 AP Stein.
- 7 Een begraafregister uit Holtum, door H. C. J. M. Kreijns, Jos Habetsstraat 10, 6419 CC Heerlen.
- 9 Kwartierstaat van de Brabantse Limburger Mgr. Dr. P. J. M. van Gils, door H. J. Knoors, Kruisbroedersweg 10, 6041 PM Roermond.
- 10 Nicolaus Mossmüller (1781 - 1865): stamvader van de Nederlandse tak, door J. M. H. Mosmuller, p/a Heerlerweg 192, 6367 SJ Voerendaal.
- 11 Lijst van Nederlands-Limburgers (1839-1845) die kozen voor de Belgische nationaliteit, door Dr. Nick Bos, Dr. Nolenslaan 46, 6162 EX Geleen (slot).
- 19 Lucassen's uit Libeek, door J. Ph. Lucassen, Lindelaan 25, 1405 AH Bussum.
- 24 Lijst van in Maastricht overleden militairen 1814 - 1818 door Mr. A. M. A. Maassen, Becanusstraat 31, 6216 BX Maastricht (wordt vervolgd).

VRAGENRUBRIEK

373. MEIJERS

Wie kan mij helpen aan de namen van de ouders van Johannes Meijers, gehuwd met Helena Gielen te Oirsbeek op 24 februari 1715? In het onderzochte huwelijksregister staat alleen maar het bruidspaar vermeld. Verdere informatie over de familie Meijers uit Schinnen en Oirsbeek voor 1715 is eveneens van harte welkom.

W. J. Meijers, Diddenstraat 6, 6369 CS Simpelveld.

374. THEEUWEN, THEUWEN

Op 8 oktober 1774 werd in Walbek (D) Hendrick Theewen (Theuwen) gedoopt als zoon van Hermani en Angelina Paeschman. Zoek van deze ouders de geboorte- en huwelijksdata. Wie kan me verder helpen?

W. H. Theeuwen, Burg. Gommansstraat 201, 5922 AK Venlo, tel. 077 - 82 22 25.

375. PASTOOR A. DAHMEN

Pastoor Dahmen was pastoor te Grevenbicht-Papenhoven tussen ca. 1700 en 1730. Zijn zuster huwde in eerste instantie met J. Koten (1670 - 1715). De tweede keer trouwde zij met Reinier Salden (1689 - 1771). Beiden zijn stamvaders van mij. Waarschijnlijk kwam pastoor Dahmen uit het Duitse grensgebied. Weet iemand waar hij precies vandaan kwam en mogelijk wie zijn ouders waren?

Jan Willem Koten, Weezenhof 21-07, 6536 JR Nijmegen, tel. 080 - 44 90 36.

376. BONNENS

Mathias (Mathijs) Bonnens overleed te Horst op 28 januari 1807. Hij huwde te Horst voor de eerste keer op 3 mei 1786 met Helena Drosen en voor de tweede keer op 25 juli 1787 met Petronella aen 't Heck. In de overlijdensakte van Mathias Bonnens staat vermeld dat zijn leeftijd "troixante neuf" was. Zijn ouders waren onbekend. Wie weet waar en wanneer hij werd geboren/gedoopt en wie zijn ouders waren?

A. C. M. van Winkel, Touwslagerstraat 9, 5801 RC Venray, tel. 04780 - 83967.

377. VREIJEN (VREHEN)

Wie zijn de ouders, eventueel grootouders van Henrici Vreijen (Vrehen). Hij trouwde op 24 januari 1702 met Francisca (Friets) van Neer. Zijn van hun ouders, eventueel grootouders kinderen bekend?

J. H. H. Vrehen, Ridder Vosstraat 4, 6162 AX Geleen.

AANKONDIGINGEN

In een boek bewaard. Genealogie van de familie Heijns door Fons Heijns.

In de zomer van 1992 verschijnt het vijfde deel van de serie "Maaslandse geslachten", uitgegeven onder auspiciën van de Sectie Genealogie van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap door de Stichting Limburgs Genealogisch Archief.

Inhoud

Het genealogisch gedeelte van dit boek beslaat ongeveer 140 pagina's. Daarin wordt de genealogie van de familie Heijns (Heijnen, Hijnens) uitvoerig weergegeven. De auteur volstaat niet met het weergeven van louter standaardgegevens, allerlei bijzonderheden worden niet alleen vermeld, maar tevens door het afdrukken van de oorspronkelijke akten geïllustreerd. Voor de niet-genealogen is -gelukkig- een "vertaling" in het boek opgenomen. De latere generaties

worden ook door middel van foto's in de herinnering teruggeroepen. Dit genealogisch gedeelte wordt voorafgegaan door een aantal hoofdstukken, waarin algemenere zaken zoals de familienaam, de manier van leven, de geschiedenis van de streek, in het bijzonder van Meerssen, aan de orde komen. Het beroep van de auteur, bibliothecaris bij het CBS, leidt niet alleen tot een aantal interessante statistische conclusies, maar staat tevens borg voor nauwkeurigheid en -voor zover mogelijk- volledigheid.

Een kwartierstaat (Heijnsens-Hoeberichts) en register maken het boek ook voor niet-familieleden niet alleen toegankelijk, maar ook van belang.

Uitvoering:

Formaat: A4 (21 x 29,7 cm.)

Omvang: circa 250 pagina's.

Omslag: gebonden met goud opdruk óf paperback.

Druk: offset.

Prijs

De prijs bij voorintekening tot 1 mei 1992 bedraagt voor een gebonden exemplaar f. 52,50 en voor een paperback f. 40,-. In deze prijs zijn de bezorgkosten inbegrepen. Na 1 mei 1992 worden de prijzen verhoogd tot respectievelijk f. 62,50 en f. 47,50. (exclusief f. 8,- bezorgkosten).

Bestelwijze

Exemplaren zijn uitsluitend verkrijgbaar door storting of overschrijving van het verschuldigde bedrag op girorekening 0593490 t. n. v. Stichting Limburgs Genealogisch Archief te Geleen, met vermelding van ". . . exemplaren gebonden of paperback Heijnsens".

WESTDEUTSCHE GESELLSCHAFT FÜR FAMILIENKUNDE e. V., SITZ, KÖLN

Einladung zur Subskription für folgende Buchreihe:

Herbert M. Schleicher (Bearb.):

"Ernst von Oidtmann und seine genealogisch-heraldische Sammlung."

Ernst von Oidtmann, General und Gelehrter, Mitglied und 1. Ehrenvorsitzender der WGfF, hat in 60jähriger Tätigkeit als Genealoge eine große Sammlung mit genealogischem Inhalt -hauptsächlich zu rheinischen Adelsfamilien- erstellt, und in seinem Testament der Kölner Universitäts-Bibliothek Köln vermacht, als Dank dafür, dass die Kölner Universität ihn 1922 zum Dr. h. c. ernannte. Der Nachlaß ist nach Familien geordnet in 1.333 Mappen, aber nach wie vor nur als Handschrift.

Die WGF hat sich nun entschlossen, dieses wertvolle genealogische Material bearbeiten zu lassen, und als Bücher -ähnlich wie die Sammlung von der Ketten- herauszubringen. Als Bearbeiter konnte wiederum Herr Herbert M. Schleicher gewonnen werden, der bereits mit den Vorarbeiten begonnen hat.

Inhalt und Umfang der einzelnen Mappen ist ganz unterschiedlich, so daß bis jetzt noch keine Übersicht besteht, wie viele Bände dieses Werk umfassen wird. Der Bearbeiter schätzt 15-20 Bände, von denen jährlich 1-2 Bände erscheinen sollen.

Jeder Band wird ca. 800 Seiten Umfang haben, und ca. 80-90 Mappen (=Familien) enthalten.

Band 1, Mappe 1-85, Achatius - Besendriesch, ist im Manuskript fertig, und soll im Dezember 1991 erscheinen.

Band 2, Mappe 86-ca. 160, Betgenhausen - Bro. . ist in Vorbereitung und kann schon im Jahr 1992 erscheinen.

Band 3 ff. folgen danach in ca. Ein-Jahres-Abstand.

Ausführung in roter Leder-Imitation mit Goldprägung, einschließlich Mehrwertsteuer, aber ohne Porto je Band 50,- DM. Nichtmitglieder zahlen je Band 70,- DM.

Bestellungen der ganzen Serie, oder auch einzelner Bände (einzelner Anfangsbuchstaben) bitte zu richten an:

Herbert M. Schleicher, Wallstraße 96, 5000 Köln 80

BOEKBESPREKINGEN

Martin Verhaegh, Cambria, California, USA. Genealogie VERHAEGH uit Limburg.

Een fraai, ingebonden en rijk geïllustreerd boekwerk met stofomslag samengesteld en uitgegeven door de in 1952 geëmigreerde Martin Verhaegh, afkomstig uit het Limburgse Reuver. Het bevat een overzicht van de verschillende families Verhaegh in Midden- en Noord-Limburg, Uitgewerkt en beschreven wordt het nakomelingschap van Theodorus Verhaegh, geboren omstreeks 1600 en zijn echtgenote Joanna. De indrukwekkende familiegeschiedenis is

gelardeerd met achtergrond informatie over de plaatselijke geschiedenis en het schuttersleven van Neer. Liefst 12 generaties Verhaegh zijn beschreven met vanzelfsprekend een alfabetisch register op de familienamen. Het boek kan worden besteld door overmaking van f. 70,- (plus f. 7,- verzendkosten) op giro nr. 4055288 t.n.v. Martin Verhaegh, p/a Rijksweg-Noord 83, 5953 AC Reuver. Van harte aanbevolen en uitstekend voorbeeld hoe een familiegeschiedenis kan worden gepubliceerd.

C. J. W. A. Klerken, Van de Ourthe naar de Maas: geschiedenis van een familie Ledoux.

Dat van een in aantal kleine familie toch een familiegeschiedenis kan worden uitgegeven, bewijst dit boek over de familie Ledoux. Het ingebonden boek ziet er goed uit met passende illustraties in de vorm van foto's, bidprentjes, kaarten en andere bijzonderheden. De genealogie begint met stamvader, schipper Laurent Joseph Ledoux ($\pm$ 1785), gehuwd met Maria Elisabeth Raze. Er worden 9 generaties beschreven. Het boek is te koop voor f. 60,- (excl. verzendkosten) bij de schrijver.

C. J. W. A. Klerken, Burg. Gommansstraat 149, 5922 AH Blerick. Inlichtingen: tel. 077 - 821506.

M. Flokstra. Register op de leenaktenboeken van het Pruisisch Overkwartier van Gelder 1713 - 1794.

Een nuttige bronnenuitgave zeker gezien de weinige uitgaven op dit gebied. Alweer een bron ontsloten voor onder andere genealogen en streekhistorici. Een register maakt het werk toegankelijker. In een oogopslag kan men wellicht nooit eerder tegengekomen bijzonderheden van de een of andere voorvader vinden.

EEN GENEALOGISCHE DATABANK VOOR LIMBURG

JO HOEN

De behoefte aan een databank waarin alle genealogische gegevens op een overzichtelijke, makkelijk raadpleegbare en betrouwbare manier verzameld zijn, bestaat al geruime tijd. Nu de computer ook op overtuigende wijze zijn intrede heeft gedaan in de wereld van de genealogen, komt het realiseren van dit ideaal steeds dichterbij. Programma's die allerlei fraais beloven maar dat niet altijd waarmaken, zijn als paddestoelen uit de grond gerezen. Maar een "universeel", overal bruikbaar, aanpasbaar programma dat het mogelijk maakte om de gewenste databank te vervaardigen bleef ontbreken. Met het hier gepresenteerde programma G.R.I.S. is, naar wij menen, eindelijk in deze behoefte voorzien.

Het aanleggen van een databank alleen is niet voldoende. Er moet ook nagedacht worden over het beheer ervan en de toegang voor bonafide gebruikers. Daarom is er een reglement opgesteld. In sommige ogen zal dat misschien wat pietepouterig overkomen, maar iedereen die al wat langer "in het vak zit", weet hoe frustrerend het is, als een ander op een gemakkelijke manier aan de haal kan gaan met soms moeizaam verzamelde informatie.

Van de andere kant zijn alle hulpmiddelen bedoeld om het onderzoek soepel te laten verlopen. Tenslotte is niet zozeer het verzamelen van de informatie als wel het verantwoord, beredenerend en beargumenteerd trekken van conclusies uit de verzamelde gegevens de taak van de genealoog. G.R.I.S. wil eraan meewerken dat alle bestaande informatie ook beschikbaar komt, zodat de genealoog niet meer het gevoel hoeft te hebben dat er misschien nog gegevens "achter zijn gebleven".

Wel dient men zich goed te realiseren dat deze databank niet automatisch genealogieën genereert: computers zijn apparaten, waarvan allang bewezen is dat ze niet kunnen denken. Denken en conclusies trekken moet de genealoog zelf doen. De computer is enorm veel sneller in het sorteren en presenteren van de beschikbare informatie, als hij tenminste er eerst mee voorzien is. Het opstellen van stamboom, stamreeks, kwartierstaat, parenteel of consanguïtietstabel moet door de genealoog zelf gebeuren.

G.I.S. en G.R.I.S.

Ons lid Arie Marchal uit Stein (Schuttekleef 16, 6171 HM Stein, tel. 046 - 33 27 46) brengt al langer een voortreffelijk "stamboomprogramma" onder de naam G(e)nealogisch I(n)formatie S(ysteem) op de markt. Op verzoek van de Stichting Limburgs Genealogisch Archief (LGA), opvolger van het Informatiecentrum te Geleen, heeft hij met hetzelfde programma Infomaster dat als basis diende voor G.I.S., een nieuw programma G.R.I.S. ontworpen, dat uitermate geschikt is voor het opslaan, verwerken, sorteren en weergeven van bronnen als kerkelijke registers in hun totaliteit. De bedoeling is dat we in de komende periode beginnen met het invoeren van die gegevens op diskette. Maar daarvoor hebben we medewerkers nodig, die over de nodige kennis, apparatuur en tijd beschikken om bijvoorbeeld een heel register te "klapperen". Ook is het mogelijk om reeds gedaan werk "over te nemen". Het nodige materiaal, zoals het invoerprogramma, een handleiding en diskette, worden door het LGA beschikbaar gesteld. De beloning voor de medewerkers bestaat uit het recht om een even grote hoeveelheid informatie uit het totale bestand te vragen als men zelf geleverd heeft. Voor niet-medewerkers bestaat de mogelijkheid om tegen vergoeding informatie uit het bestand op te vragen.

Oproep

Het allerbelangrijkste is echter om nu zo snel mogelijk met de invoer te beginnen. Belangstellenden kunnen zich wenden tot Piet van Hoof, Randenborgweg 51, 6118 GJ Nieuwstadt, tel. 04498-56455, of Jo Hoen, Spaanse Singel 12, 6191 GK Beek, tel. 046 - 37 38 76. Er wordt dan in onderling overleg bepaald welk werkterrein nog vrij is en tevens een exemplaar van het reglement verstrekt. Als we met elkaar in zee gaan, worden een aantal afspraken gemaakt die in de vorm van een overeenkomst worden vastgelegd, zodat er later geen misverstanden kunnen ontstaan over wat er nu eigenlijk is afgesproken.

En verder. . .

We houden u zo goed mogelijk op de hoogte van de ontwikkelingen. Het zal nog wel even duren voor er op

grote schaal informatie uit de databank verkrijgbaar is, want de ingevoerde gegevens worden tijdens de bewerking herhaaldelijk gecontroleerd, om de kans op fouten zo klein mogelijk te maken. We hopen dat dit systeem genealogisch onderzoek zal vergemakkelijken, maar tegelijkertijd zal bijdragen aan een "verrijking" van de publikaties, doordat uiteindelijk meer tijd vrij komt voor

het benutten van de zgn. "secundaire" bronnen (schepenbankarchieven etc.). Voorlopig beperkt ons initiatief zich tot Limburg, maar we hopen al vrij snel over de grenzen van de provincie te kunnen heenstappen en dan niet alleen in ons eigen land, maar ook naar het omringende buitenland.

ALFABETISCH OF CHRONOLOGISCH

N. A. Hamers

Het komt herhaaldelijk voor dat in het LTVG, maar ook in andere genealogische tijdschriften of boeken een bron in lijstvorm wordt gepubliceerd, waarbij de familienamen door de bewerker alfabetisch geordend zijn weergegeven. Dit is voor degenen die vlug de lijst wil raadplegen gemakkelijk; vindt hij de gezochte namen niet, dan wordt het artikel terzijde gelegd en ook niet meer gelezen.

Alle lof dus voor de bewerkers van deze archiefbronnen en voor de service die zij aan een aantal lezers - beter: namenzoekers - willen verlenen. Toch wordt door deze publicatiewijze de waarheid ernstig te kort gedaan. Een rechtgeaard genealoog is met dergelijke lijsten niet gebaat en deze zijn hem vaak doornen in het oog, speciaal bij historici! Zicht op wat er werkelijk plaats vond, met het hoe en waarom, komt niet tot uitdrukking, al kan de bewerker nog zo'n goede inleiding erbij schrijven.

Het tweede nummer van deze 19de jaargang met enige alfabetische lijsten was aanleiding op het fenomeen alfabetiseren nader in te gaan. Allereerst het uitstekende en heldere artikel van J. M. H. Mosmuller over de bevolkingslijst van de Groenstraat uit 1796. (De auteur maakt de opmerking dat de heer Goossens het stuk niet kende, maar zelf maakt de schrijver geen gewag van de in 1989 te Landgraaf verschenen: De Franse volkstelling van 1796 in de voormalige gemeenten Nieuwenhagen, Rimburg, Schaesberg en Ubach over Worms, uitgegeven door de sectie Genealogische en Streekgeschiedenis van het oudheidkundig en cultuurhistorisch genootschap Landgraaf.) Door de alfabetisering van de namen is niet meer te zien welke route de teller heeft aangenomen en welke knechts, meiden en burens bepaalde personen hadden. Het bepalen van de plaats van een woning is uit zo'n lijst niet mogelijk. Bovendien - en dat geeft de titel niet weer - heeft de auteur in dezelfde lijst nog twee bronnen verwerkt nl. de hoornveetelling van 1776 en de woningtelling met aantal deuren en ramen van 1804, welke bronnen meer dan 25 jaar uiteen liggen. De bruikbaarheid van de lijst voor de publicatie van een genealogie en familiegeschiedenis is dan ook erg gering. Voor het leveren van de resultaten van het onderzoek was publicatie van een alfabetische i.p.v. een chronologische lijst geheel niet nodig.

Evenmin is dit het geval met de lijst van de leden van de Eiervereniging (1942 - 1965) en die van de Nederlandse Limburgers (1839 - 1845) die voor de Belgische nationaliteit kozen. In beide lijsten is de chronologie verdwenen en wordt de geschiedenis geweld aangedaan. Men kan niet meer zien welke de eerste leden waren, of als eersten voor het Belgische staatsburgerschap kozen of wie de twijfelaars waren die op het laatste moment een besluit namen. Het combineren met andere feiten is niet moge-

lijk en bepaalde conclusies kunnen niet getrokken worden. En ook hier: een alfabetische ordening is totaal overbodig! Het lijkt wel of de mogelijkheden die de computer ons thans biedt bij tij en ontij gebruikt moeten worden om 'verminkte' bronnen te tonen.

Een goed genealoog is altijd tevens historisch bezig en is alleen gediend met juiste weergave van bronnen, precies in volgorde zoals ze staan opgetekend, dus chronologisch. Uiteraard doet een registervorm, het gebruik van afkortingen etc. niets af aan de inhoud van de bron. Een zichzelf respecterende auteur of redactie zorgt verder voor een naamregister.

In verband met het voorgaande moeten ook de gealfabeteerde klappers op de DTB-registers genoemd worden. Deze klappers vindt een genealoog-namenzoeker prachtig, maar niet een familievorscher die zijn geslacht wil beschrijven en publiceren. De klappers zijn hulpmiddelen, vaak onvolledig en nog vaker onjuist door twijfelachtige weergave van het soms slechte schrift. Namen zijn veelal verminkt opgenomen, peters en meters foutief vermeld, zoals in vele gevallen alle namen die als peter of meter worden vermeld, niet aangevend wie wie verving. Soms staat alleen de vervangende peter of meter in de klapper genoemd en niet de echte, die door welke omstandigheid dan ook niet aanwezig kon zijn. De klappers op de DTB-registers in Limburg laten vaak in de oudste periode nog al eens te wensen over. In Gelderland daarentegen veel minder, omdat er alleen op achter- en voornamen geklapperd is, of het nu een naam van een kind, ouder of doopgetuige, bruid of bruidegom is. Men is zo genoodzaakt de originele akte (fotocopie) op te slaan. In Limburg zijn enige gezinsklappers op de doopboeken vervaardigd, waarbij soms erg veel door de bewerker is geïnterpreteerd waardoor behoorlijke fouten gemaakt werden en die we herhaaldelijk terug zien in gepubliceerde kwartierstaten! Er zijn in het LTVG voldoende voorbeelden voorhanden, maar het is hier niet charmant namen der auteurs te noemen die klakkeloos een en ander uit de klappers overnemen en publiceren. Voor een rechtgeaard genealoog die een historisch gevoel en begrip zal hebben, zijn de originele bronnen de enige juiste. Alleen van deze maakt hij gebruik en zal - als raadpleging van ingangen of klappers op bronnen noodzakelijk is - alles met de originele registers vergelijken. Hij kan dan tot verbazende resultaten komen, die nogal afwijken van wat hij in de klappers vond.

Tot slot als voorbeeld een gezin te Brunssum, dat via de klappers niet is samen te stellen nl. van een der oudste gezinnen Haenraets te Brunssum. Het gezin van Joannes Haenraets - Maria Helgers kan gereconstrueerd worden uit de navolgende doopschrijvingen.

Hoe moeilijk het is een klapper op de dopen te maken, en zeker op gezinnen, zal hieruit eveneens blijken.

15. 1.1642 Mathias, zn. van Joannes Pauli en Maria; p. en m. Joannes Wamis, Maria vr. van Wilhelmus Haenraets.
3. 9.1643 Maria, dr. van Joannes Pauli en Maria Helgers; p. en m. Severinus Hoefels, Cornelia Langohr.
20. 1-1645 Helena, dr. van Joannes Hanradts en Maria H [onleesbaar]; p. en m. Ed. Hr. Frans Vos, Catharina Cloten.
12. 3.1648 Paulus, zn. van Joannes Hanraths en Maria Heiligers; p. en m. Henricus Thonis, Anna Jans.
- 19.12.1649 Wilhelmus, zn. van Joannes [geen naam vermeld] en Maria Heilgers; p. en m. Mathias Paumen, Catharina Mertens.
16. 2.1651 Elisabeth, dr. van Joannes Paulis en Maria zijn vrouw; p. en m. Joannes Sturmans, Cornelia Dircks.
24. 2.1655 (Feest van St. Martinus) Barbara, dr. van Paulus Henraet en Maria; p. en m. Jan Tilman van de Schrijversheide, Maria, dienstbode van Joannes Cloeten.
16. 8.1660 Maria, dr. van Joannes Pauli Haenraet en Maria; p. en m. Arnoldus Jans i.p.v. (Rev. Dom.?) Rugrani (?) uit Maastricht, Joanna (?) van Santen.
12. 3.1666 Paulus, zn. van Joannes Pauli en Maria; p. en m. Theodorus Lindemans, Conradus Heuvels i.p.v. zijn vrouw [Elisabeth Thielen].

FAMILIESTAMBOOM IN VOGELVLUCHT

AGRICOLA (Sjeng Schrijvers)

Slechts weinigen onze voorouders beleven het voorrecht om aan de vergetelheid ontruikt te worden. Johannes Screwers was één van die vele naamloze dagloners die leefde bij de dag, met als enig motief: "Brood op de plank"!

Geboren rond 1680, althans hij overleed op 80-jarige leeftijd op 21 juni 1760 te Wahlwiller.

In die lange tussentijd stond de tijd stil, naar onze begrippen... Nochtans in 1732 huwde hij te Eys met Catharina Schreurs en van de zeven kinderen waren er slechts drie een lang leven beschoren, Maria Helena, geboren in 1740; Nicolaus, geboren in 1733 en Johan Ludgerus, waarvan het geboortejaar niet bekend is.

Deze Johan Ludgerus huwde in 1780 met Maria Catharina Hegmans (Heckmans) die op 13 mei 1798 overleed. Hij vormde te Eys niet alleen een stevige zijtak, maar zorgde tevens voor een mysterieus hiaat waarin zijn biografie eindigt...

Wat er aan de hand was?

Wanneer zijn zoon Nicolaus Schriebers in 1819 op 35-jarige leeftijd gaat trouwen met Anna Scholtissen van Eysersheide kan hij namelijk geen sterfacte overleggen van zijn vader.

En dan volgt er een tweetalige procedure van vier pagina's, waarin vier bejaarde mannen van Eys, waaronder zelfs een chirurgijn, Dr. Eymael, oud 71 jaar, getuigen dat zij Johannes Ludgerus Schriebers gekend hebben, maar tijdens de Franse bezetting spoorloos verdwenen is, vermoedelijk naar Holland..., waarna de "Vrede-Regter" van het Canton Gulpen verlof geeft tot de huwelijksvoltrekking.

Maria Helena Schievers duikt helaas ook niet meer op in het regio kerkarchief, noch in de burgerlijke stand.

Doch Nicolaus huwt in 1758 met Creuse Helena te Eys (geen kinderen?). In 1763 huwt hij voor de tweede keer met Visschers Maria Barbara, weduwe van Henri Beuken, te Wahlwiller. Van de zeven kinderen overleven slechts drie de vele kinderziekten, twee zoons en een dochter. Deze huwt in 1802 als Marie Berbe Schriefers met Johannes Bröcheler, zoon van Henri Bröcheler en van Lucia Vaessen en via hun drie zonen wordt zij een der stammoeders van het geslacht Bröcheler.

Johan Pieter, de tweede zoon van Nicolaus, huwt in 1813 met Maria à Campo te Wahlwiller, doch deze stam sterft

tegen het eind van de 19e eeuw uit in de mannelijke lijn. Zijn bloed stroomt nog voort in de familie Bindels en Ortman te Wahlwiller.

De oudste zoon van Nicolaus, Johannes, is blijkbaar de pienterste. Hij huwt in 1806 met een rijke boerenweduwe, Maria Agnes Hoeppermans te Ubachsberg. En toen kwamen de hectaren in onze familie!

Rond onze eeuwwisseling was deze rechtlijnige tak dan ook uitgegroeid tot een rijke boerendynastie.

In het bezit van 32 hectaren, 4 paarden, 26 stuks hoornvee en 74 schapen..., met inmiddels vertakkingen naar Schin op Geul, Heerlerbaan, Welten, Bocholtz en Sempelveld.

Met de jaarlijkse Bernarduskermis was er een ware familiereünie, waarbij 40 à 50 neven en nichten op hoeve "de Leuf" aan tafel zaten, waarop het gemeste kalf met aanverwante gerechten centraal stond met als nagerecht de groei en bloei van gewassen en... hectaren.

Nochtans een familiewapen zat er niet in, daarentegen wel een nogal extreem levensdevies, namelijk: "Doe je hemd uit voor je medemens".

Maar dan, in de 20e eeuw, valt de groei van deze zo vruchtbare boom stilaan terug. Meerdere takken vertonen verschijnselen van afsterven, zoals de stam Heerlerbaan, waarbij de zo begeerde hectaren door de gemeente Heerlen worden opgeslokt.

De stam Welten wordt statisch. In Bocholtz en Schin op Geul blijft de groei erin, naast koploper Ubachsberg, hoewel de vrouwelijke lijn gaat domineren...

Zo ook bij de stam Sempelveld, die grotendeels opgaat in de families Hollands, Hoeppermans, Kohl, Kicken, Packbier en Grooten te Eys.

In de mannelijke lijn ontspruit slechts één loot, Peter, zoon van Bernard en van Maria Ramakers, welke in 1941 in Kerkrade trouwen. Peter huwt in 1973 te Amstelveen met Maria Cristina Peetoom en vestigt zich te Haarlem, alwaar hij als docent-jurist de aankomende gemeente-ambtenaren de kneepjes van het vak leert. Dit in de positieve zin natuurlijk!

Zijn drie opgroeiende dochters hebben de min of meer avontuurlijke opgave bij een eventueel huwelijk hun esthetische familienaam "an sich te houden". In onze wereld van ongekende mogelijkheden moet dat kunnen! Tot voldoening van Johannes Screwers...

Enige tijd geleden kreeg ik een brief van omstreeks 1880 in mijn bezit.

De inhoud van deze brief lijkt me interessant genoeg om aan de redactie van ons tijdschrift mede te delen. Wellicht zijn er immers collega's die deze gegevens kunnen gebruiken. Alvorens de brief letterlijk te citeren moet ik stellen dat:

- De brief niet gedateerd is.
- De schrijver is niet bekend.
- De brief is nogal slordig geschreven met de nodige doorhalingen. Is het misschien een brief "in het klad"?

Citaat

Wel. Eerw. Heer

Ik heb de eer U Eerw. te doe toekomen eene lijst der Pastoors welke ik met vele moeite heb kunnen ontdekken wyl in eenen grooten brand op den 5 Februari 1840 het geheel archief der gemeente en ook de oude registers der kerk eene prooi der flammen zijn geworden.

1644 *Joannes Maes*.

1645 *H. Penris*.

1676 *Nicolaus Dellibaet*.

1679 *Arnoldus Melkens* geb. te Hamond overleden te Stein den 24 Augustus 1707.

1708 *Hendrik van der Meeren* geb. te Maastricht (sterfdag onbekend) benoemt in 1708 tot 1715, overgeplaatst naar Gronsveld.

1715 *Adam van der Meeren* geb. te Maastricht tot 1726 verplaatst naar Lanaken.

1726 *Willem Strijkers* geb. te Urmond overleden te Stein 1758.

1758 *Wilhelmus Hubens* geb. te Grevenbicht 1731, priester gewijd in 1754 pastoor benoemd te Stein 1758. Overleden den 4den April 1793.

1793 *Everardus Raeds* geb. te Hederen 1742. Pastoor benoemd 1793 overleden te Stein 29 December 1809.

1810 *Vaes Hubertus Hanssen* geb. te Munsterbilsen 1753, minderbroeder, benoemd te Stein als pastoor 1810, aldaar overleden den 26 September 1814.

1815 *Andreas van West* (orde St. Franciscus . . .) pastoor benoemd in 1815 overleden 2 Mei 1822.

1822 *Joës Martinus Leurs* geb. in Sittard 1781 priester geweid in 1809. Vicaris benoemd te Susteren 1810 pastoor benoemd in Stein 1822 tot in 1856. Aldaar overleden 19 Maart 1866.

1856 *Joës Jacobus Mulleners* geb. te Gulpen den 23 April 1807. Priester gewijd te Luik den 19 Mei 1830. Kapelaan benoemd den 21 Mei te St. Odilienberg vandaar naar Stein den 2 Sep. 1832. Benoemd tot pastoor te Nieuwstadt den 13 Februari 1841. Naar Stein verplaatst den 1 Juli 1856.

Vervolgens worden er in de brief kapelaans genoemd:

Joës Driessen geb. te Stein, priester gewijd in 1781 en benoemd tot kapelaan. Rector der kapel te Vucht 1809 en aldaar overleden in 1835. Tijdens de fransche omwenteling heeft hij den eed van getrouwheid aan de Republiek gedaan.

Pater Coolen (orde St. Franciscus . . .) in 1810.

Joës Vrencken geb. te Weert tot kapelaan benoemd in 1820 in 1821 verplaatst en als pastoor overleden te Beegden in 1868.

Renier Smieds geb. te Broeksittard, tot kapelaan benoemd in 1824 verplaatst naar Vaals als . . . servitor 1825 overleden als pastoor deken te Heerlen.

Joseph Benedictus Roersch geb. te Roermond 1801, priester gewijd en tot kapelaan benoemd te Stein 1825, naar Roermond verplaatst 1826. Overleden als pastoor deken te Sittard 1874.

Rouillon geb. te Mechelen Wittem priester gewijd en kapelaan benoemd te Stein 1826, verplaatst naar Heerlen in 1828 en aldaar als pastoor overleden in 1863.

Dirix, benoemd in 1828, verplaatst naar Mille en overleden als pastoor te (Hex?).

Joës Jacobus Mulleners tot kapelaan benoemd 1830 verplaatst naar Stein in 183..

Joseph Reijnen geb. Echt den 19 Mei 1813. Priester gewijd in 1841 en benoemd tot kapelaan en aldaar overleden den 10 Feb. 1856.

Joës Mathias Kribs geb. te Wessem. In 1822 priester gewijd te Roermond 1848 en benoemd tot kapelaan te Heer 1855 te Munstergeleen. 1856 te Stein en in 1869 tot pastoor te St. Pieter.

Joës Leonardus Mulleners geb. te Born 1842. Priester gewijd te Roermond. Benoemd tot kapelaan te Bunde 1868 te Stein 1869 Rector te Maastricht 1875.

Hermanus Jennissen geb. te Roosteren den 26 Juni 1844. Priester gewijd te Roermond en benoemd tot kapelaan te Posterholt 1870. Te Stein 1875.

Everardus Raeds geb. te Heederen 1742, was 14 jaren kapelaan te Elsloo, 4 jaren pastoor te Cowerden, daarna benoemd tot pastoor te Stein 1793 en aldaar overleden den 29 September 1809. Hij heeft de eed van getrouwheid aan de Republiek geweigerd. Hij heeft verborgen gehouden te Stein tot den 13 Juli 1798 en toen over de Rijn gevlugt.

Tijdens de fransche Republiek heeft hij den eed van getrouwheid geweigerd, werd daarom vervolgd, evenwel verzorgde hij in het geheim zijne parochie. Tot den 13 Julij 1798 wanneer hij is moeten vlugten verrichte den H. Dienst in het huis van Hendrik Goossens op het keerend. In het hevigste der vervolging in 1798 is hij den 13 Julij gevlugt over den Rijn en na twee en half jaar, den 13 December 1800, teruggekeerd.

De parochie werd intussen verzorgd door Heer pastoor Smeets pastoor te Geulle en Pater Thomas Voncken, minderbroeder, overleden als pastoor te Geleen.

Al met al nogal een verward verhaal, maar dat is niets nieuws!

Het archief van de parochie St. Martinus te Holtum bevindt zich in het gemeentearchief van Sittard.¹⁾

In doos 24 (voorlopig) ligt een deeltje met het opschrift: *Jura anniversariorum et sepultura.*

Na de vermelding van de jaargetijden volgt een korte inleiding van de pastoor over de begrafenissen. De betaling hiervan werd soms vermeld.

De inschrijvingen tot en met 21 maart 1730 zijn van de hand van pasoor Wilhelmus Rullenraedt. Deze overleed op 30 augustus 1730 en werd opgevolgd door zijn neef Henricus Rullenraedt.

De eerstgenoemde schreef er soms bijzonderheden bij. Deze worden hieronder vermeld, behalve de mededelingen of de gestorvenen het laatste sacrament ontvingen, dan wel alleen de biecht gedaan en gecommuniëerd hadden.

Holtum behoorde indertijd tot het ambt Born, in het hertogdom Gulik gelegen. Omtrent 1700 zal het dorp ongeveer 250 inwoners gehad hebben.

De data van de jaren 1706 en 1707 zijn die van de begrafenissen, alle latere die van het overlijden.

1706 5 maart Sibilla Perbaums uit klein houtem (Kleinholtum), 12 december 1709 betaalt Peter Perboms een schilling, 5 maart 1710 twee schillingen.

1 juni Gerardus Jennen.

8 december Renerus Roijen.

1707 28 januari Gertrudis Nelissen, jongedochter.

4 juni Theodorus Notermans,

10 september betaalt zijn dochter Margaretha drie solidos, (de) volledige betaling.

1708 16 maart Petronella Houben, weduwe.

13 september Elisabetha Zeverens, weduwe (De oudste zoon van Phillipus?) uit Newstadt (Nieuwstadt) betaalt twee solidos.

1709 3 januari Odilia Loffens, weduwe.

3 mei Joanna Geijen, jongedochter.

31 mei Joannes Geijen, smid.

8 november Elisabetha Leurs, weduwe, genaamd Roijen in de eerste molen genoemd de poil.

1710 11 juli de weledelgeboren vrouwe de Brempt, geboren baronesse de Westrem, (gestorven) in koerrentzig bij (haar) dochter, de weduwe Horrigh. Het lichaam is echter naar hier overgebracht en aan de aarde toevertrouwd in ons koor (op) 14 juli. N.b. de voornaam werd niet vermeld. Het betreft Anna Elisabeth van Westrum.

2 december Sibilla Nelissen, jong meisje, ongehuwd.

1711 16 maart Catharina Hossee, genaamd Poerteners.

22 mei Joannes Loffens.

1712 9 januari Catharina Pelsers, weduwe van Joannes Loffens, hiervoor genoemd.

16 juli Adamus Gleins, ongehuwd.

1713 7 december Sibilla Arets, ongehuwd.

1714 7 februari Georgius Haerden, gehuwd.

1715 26 april Thomas Leurs.

26 mei Petrus Heilgers.

7 juni zijn zoon Gosuinus, een jong kind van 9 jaar.

21 juli Renerus Geijen.

1716 7 april Joannes Gijskens.

11 april Joannes Leurs.

7 mei Theodorus Wagemans.

6 juni Matthias Rijkelen.

21 december Petrus Ahlaerts.

26 december Hermannus Swilliens, jongeman.

1717 10 januari Cornelia Loffens, getrouwd.

6 februari Joanna Daemen.

20 februari Catharina Geijen, geboren Raimaekers.

29 april Joannes Wagemans.

24 juli Gertrudis Hermans, genaamd Loffens.

14 oktober Ida Loffens, ongehuwd.

1718 7 maart Maria Smiets of Geijen, weduwe van Renerus van den Bergh.

13 april Petrus Leurs, jongeman.

20 juli Catharina Heilgers, 17 jaar. Zij stierf plotseling.

1719 5 maart Mechtildis Loffens, genaamd Ahlaerts, weduwe.

3 juli Thomas Gijsen.

31 juli Ida Daemen.

7 december Gertrudis Arets, weduwe.

1720 10 februari Maria Rijkelen, genaamd Loffens.

31 maart Michael Wagemans.

20 juni Cornelia Wagemans, genaamd Jansen.

25 juni Michael Wagemans junior.

17 september Henricus Raimaekers, jongeman.

21 september Helena Rutten, ongehuwd.

1721 25 april Catharina Nelissen, genaamd Leurs.

14 mei Catharina Haenen.

22 mei Joannes Quix.

23 mei Anna Loffens. Echtgenote van Joannes Quix die gisteren overleed. En zij zijn tezamen begraven hetgeen zeldzaam is in zo'n kleine emeeschap.

28 mei de edele vrouwe Anna Joanna van Brempt, geboren de la Rousse, de Serai.

13 juni Joannes Rossum, gehuwd.

13 juni Theodorus Loffens, jongeman.

13 juni Laurentius Paulissen, gehuwd.

12 juli Catharina, De dijcke Trijn genoemd, een bedelaarster.

20 juli Franciscus Geijen.

1 oktober Arnoldus Sanders uit klein houtem, gehuwd.

28 oktober Catharina Daemen, genaamd Vraets.

1722 18 januari Gertrudis van Dael, weduwe.

17 februari Edmundus Loffens, weduwnaar. Vanwege zijn simpelheid (kon hij) het laatste sacrament niet ontvangen maar werd toch gezalfd met heilige olie.

27 februari Catharina Severens, genaamd Gijskens.

12 maart Anna Leurs, weduwe van Joannes Rossum.

11 mei Henricus Poerteners. (Hij werd) door een plotselinge aandoening overvallen. Hij stierf zonder het laatste sacrament, ofschoon hij bij mij in de nabijheid woonde en ikzelf aanwezig kon zijn.

19 september Gertrudis Geijen, weduwe Paulissen.

26 november Theodorus Janssen, uit Enthoven hoewel afkomstig uit postaert. (Hij werd) ver-

- moord op de weg achter het panhuishof. Toen hij de absolutie kreeg leefde hij nog. Maar verder geen teken van leven gezien. En is hier de 30e begraven.
- 10 december Arnoldus Paulissen, jongeman. (Hij is) jammerlijk verdrongen in het Montfoortse moeras. Toch was hij nog in leven toen hij door de pastoor, die daar was toegesnel, van verre de absolutie ontving. Want vanwege het ijs kon deze niet dichtbij komen. En is aldaar begraven.
- 30 december Joanna Gijsen, echtgenote van Franciscus Geijen. Zij overleed tijdens de barenswaenen. Zij was ter Communie gegaan op het geboortefeest van de Heer in de kerk, nu echter slechts de absolutie ontvangen en gezalfd. Het kind, dat (toch) verwacht werd (er staat: proles tamen speratur), is door de vroedvrouw in de buik van de moeder gedoopt.
- 1723 12 januari Franciscus Vraets, weduwnaar.
6 februari Maria Leurs, ongehuwd.
8 juni Maria Paulissen, weduwe.
21 augustus Anna Rullenraedt, mijn liefste zus. Zij heeft 32 jaar met mij samengewoond, sinds de tijd van mijn wijding.
6 september Sophia van Vlijtingen, genaamd Leurs.
14 oktober Ida Boonen, geboren Hendrix.
10 september Franciscus Leurs.
6 november Margaretha van Eijck.
21 december Matthias Loffens.
- 1724 18 januari Judith Buskens, genaamd Heilgers, weduwe.
6 februari Franciscus Quix, gehuwd.
- 1725 26 maart Theodorus Daemen, weduwnaar.
28 april Gerardus Severens, gehuwd. Hij overleed om ongeveer elf uur in de avond.
- 1726 9 maart Antonius Poertenaers, weduwnaar. Hij overleed door een plotselinge aandoening.
22 mei Antonius Arets.
15 juli Joannes Severens.
18 oktober Ida Arets, weduwe van Renerus Geijen.
- 1727 16 augustus Severinus Brans, ongehuwd.
16 september Joannes Arets, gehuwd.
28 september Matthias Swillens, gehuwd.
7 november Cornelia Sanders, ongehuwd meisje.
13 november Cornelia Wagemans, genaamd Sanders, weduwe. Zij was de moeder van de voor-
noemde Cornelia.
- 1728 25 februari Godefridus Boonen, weduwnaar.
10 mei Joannes Janssen, weduwnaar.
3 juli Petrus Ahlaerts, jongeman. (Hem) onder voorwaarde de absolutie gegeven en gezalfd. Omdat hij door een paard aan het voorhoofd werd gewond (en) ter plekke bewusteloos was geraakt.
23 juli Joannes, Petrus Loffens, gehuwd.
15 september Catharina Zoons, weduwe van Joannes Zeverens.
23 oktober Agnes Salden, weduwe van Petrus Geijen.
27 november Margaretha Paulissen, genaamd Cornuits. Zij overleed tijdens de bevalling.
- 1729 1 februari Elisabeth Pijls, genaamd Raimaekers.
3 februari Lambertus Brans, koster van deze kerk.
28 februari Maria van den Bergh, een meisje van 18 jaar.
- 8 april Joannes Paulissen, jongeman.
2 mei Anna Danes, echtgenote van Laurentius Severens.
16 september Catharina Schreurs, echtgenote van Judocus Sanders. N.b. als ik mij niet vergis" voegde de pastoor eraan toe.
6 oktober Petrus Loffens, weduwnaar.
22 oktober Philippus Arets, jongeman.
27 november Jacobus Slangen, gehuwd.
16 december Theodorus Rijckelen, gehuwd.
- 1730 9 maart Elisabetha Koenighs, weduwe van Jacobus Slangen.
21 maart Arnoldus Cornuiz.
Jan van den Bergh. N.B. Dit was de eerste inschrijving van de nieuwe pastoor. Hij vermeldde het jaar 1731 maar geen datum.
28 oktober Helena, weduwe Jennen.
- 1731 1 januari Willem Damen.
30 januari Maria Smeets, weduwe Leurs.
30m januari Theodorus Geijen.
15 februari Goswinus Helgers, zoon van Matthias Helgers. Deze (Goswinus) werd drie dagen eerder gedoopt dus alleen pro memorie vermeld.
14 april Agnes Postaerts, echtgenote van Petrus Wagemans junior.
29 april Petrus Perbooms.
2 juni Catharina Geijen, geboren Perbooms.
19 augustus Michtildis Loffens, weduwe Severens. Joannes Severens betaalt 17½ st, schuldig (nog) 22½ st(uiver).
1 oktober Gertrudis Nelissen, weduwe.
1 oktober haar dochter Helena Nelissen.
oktober Maria Perbooms, echtgenote van Joannes Leurs.
- 1733 2 januari Anna Geijen, geboren Leurs.
5 januari Gertrudis Quix.
6 januari Cornelia Rutten tot klein houtem.
7 januari Martinus Geijen.
10 januari Matthias Sleuters.
13 januari Maria Wagemans, geboren Perbooms.
13 januari Elisabetha Paulissen, geboren Sleuters.
16 januari Catharina op den Camp, echtgenote van Theodorus Paulissen.
25 januari Severinus Bisschops.
2 februari Michtildis Stelten.
21 februari Franciscus Geijen.
14 juni Maria Leurs, weduwe Wagemans.
10 oktober Helena Houben, de moeder van de koster.
28 oktober Margarita Wagemans, geboren Swillens.
7 november gedoopt het kind van Elisabeth Bonen. Gegeven is 16 sch (schilling?) en er moet nog 10 (..ac?) betaald worden.
Dochter van Gerard Ahalarts, verschuldigd voor het openen van de doopvont en omdat het een onwettig kind is het dubbele. N.b. Het zal hier hetzelfde kind betreffen, er werd ook maar één datum genoemd. Wel is er spatie tussen de twee gedeeltes.
- 1734 6 februari Jacobus Hoestenbach.
27 november ... (onleesbaar) Loffen.
- 1735 20 mei Margarita Helgers, geboren Engelen.
29 oktober Lambertus Rutten.
15 oktober Joannes Wagemans.
20 november Judocus Sanders.

- 27 november Maria Werens, echtgenote van Petrus Wagemans junior.
- 1736 25 januari Joannes Ahalarts.
24 februari Franciscus Leurs.
28 maart Laurentius Ahalarts.
2 april Caelia Hoestenbach, geboren Schreurs.
3 juli Joannes Nelissen.
17 oktober Margareta, weduwe Bisschops.
9 december Catharina Wagemans, geboren Simons.
26 december Gerardus Martens.
- 1737 12 januari Gertrudis Damen, geboren Slangen. N.b. Gertrudis werd doorgestreept en (met andere inkt) Ma(r)gareth vermeld.
10 mei Margareta Damen, geboren Notermans.
29 augustus Franciscus van Cleef.
10 september Joannes Bisschops.
- 1738 17 februari Catharina Geurts, weduwe Loffen.
18 maart Joannes Arets.
4 november Michael Crenskens.
16 november Joanne Haeghmans, genaamd Slangen.

- 25 december Matthia Peters, geboren Lenarts.
- 1739 7 maart Martinus Sanders, ongehuwd.
12 september Joannes Wagemans, ongehuwd. Hij stierf plotseling.
4 oktober Cornelia Rossum, ongehuwd.
3 november Peter Wagemans.
- 1740 16 maart Arnoldus Sanders.
18 maart de edele vrouwe Dorothea Teresia van Brempst.
8 juli Henricus Leurs uit Papenhoven. Hij woonde in poelmeulen.
8 november Catharina, weduwe Perboums.

Noot

1. Van Holtum waren alleen bekend een doopregister 1616-1649 en een trouwregister 1618-1648. Sinds kort echter beschikt het gemeentearchief van Sittard over alle kerkelijke registers van Holtum.
De gegevens in het overlijdensregister over de periode 1706-1740 zijn niet geheel dezelfde als in het in dit artikel behandeld register. Er zijn kleine verschillen in data en enige namen en bijzonderheden werden in het ene register wel maar in het andere niet vermeld.

KWARTIERSTAAT VAN DE BRABANTSE LIMBURGER MGR. DR. P. J. M. VAN GILS

H. J. Knoors

"De Waalwijkse dokterszoon (lees "apothekerszoon" -K-) Dr. P.J.M. van Gils (1869-1956), ging in het vaderland algemeen voor een Limburger door en ook had een inwoning van meer dan zeventig jaren hem in taalgebruik, taalkleur en andere eigenaardigheden van het optreden een en ander gegeven, dat hem eer tot Limburger dan tot Brabander stempelde, maar hij was het laatste, en behoorde zelfs tot de naaste verwanten van de Bossche praeses Antonius van Gils", aldus lezen wij bij Rogier¹⁾.

Vijfendertig jaar geleden, op 11 april 1956, overleed hij te Roermond; volgens zijn wens werd hij begraven in het priestergraf bij de basiliek van St. Odiliënberg. Hij was de oudste van acht kinderen en de enige zoon. Reeds op zestienjarige leeftijd was hij wees. Aanvankelijk volgde hij een apothekersopleiding. Spoedig echter begon hij aan de priesterstudie en wel te St. Oedenrode en vervolgens aan het Jeuietencollege te Katwijk. Hij zette deze studie voort te Rolduc, de plaats die hem zijn leven lang zeer dierbaar bleef. De theologische studies deed hij aan het grootseminaire te Roermond, in welke plaats hij op 18 maart 1893 tot priester werd gewijd. Aan de Universiteit van Amsterdam studeerde hij van 1893-1899 Klasieke Talen. In 1902 promoveerde hij te Amsterdam tot doctor in de Letteren en Wijsbegeerte op het proefschrift "Quaestiones Euehemereae".

Van 1893 tot 1917 was hij leraar klassieke talen te Rolduc. In het laatste jaar werd hij benoemd tot Bisschoppelijk Inspekteur van het R.K. Bijzonder Onderwijs in het bisdom Roermond. Deze functie vervulde hij tot aan zijn emeritaat in 1939. Van Gils bleef echter op velerlei terrein actief. In zijn lange leven vervulde hij tal van functies en publiceerde hij een indrukwekkend aantal artikelen en boeken²⁾. De omzetting van openbaar in bijzonder onderwijs was echter zijn levenstaak. Voor zijn werkzaamheden op velerlei gebied ontving Van Gils vele onderscheidingen. Hij was Erelid van het Nederlands

Klassiek Verbond, Officier in de Orde van Oranje Nassau, Geheim Kamerheer van Z.H. Paus Pius XI, Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw, Ere-kannunik van het Kathedraal Kapittel van Roermond en Commandeur in de Orde van Oranje Nassau. Hij ontving de Erepenning van de stad Roermond en van de provincie Limburg³⁾.

"... want ik weet, dat de gedecoreerde zelf, die al slapende d.w.z. buiten zijn willen en weten tot Ridder werd gepromoveerd, behoort tot de elite van de "haantje de voorste", die geen plaats begeeren in het pauwenhok, maar in het hanenkot, om vrij en frank te kunnen vechten zonder iemand naar de ogen behoeven te zien"⁴⁾.

Kwartierstaat van Mgr. Dr. P.J.M. van Gils

1. Petrus Josephus Maria van Gils, R.K. priester, geboren Waalwijk 10-01-1869, overleden Roermond 11-04-1956.
2. Jan Baptist Franciscus van Gils, apotheker geboren Waalwijk 19-04-1836, overleden Waalwijk 16-01-1884, huwt Waalwijk 07-08-1867
3. Clasina Josepha Louisa van Nuenen, geboren Waalwijk 22-11-1838, overleden Waalwijk 11-06-1885.
4. Petrus Josephus van Gils, apotheker, geboren Waalwijk 01-12-1838, overleden Waalwijk 02-05-1874, huwt Waalwijk 27-09-1832
5. Lucia Zijlmans, geboren Raamsdonk 01-03-1809, overleden Waalwijk 16-10-1880.
6. Arnoldus Wilhelmus van Nuenen, leerlooier, geboren Strijp 19-02-1794, overleden Waalwijk 03-05-1868, huwt Waalwijk 10-11-1824
7. Cornelia Joanna Klock, geboren Waalwijk 16-04-1801, overleden Waalwijk 20-11-1860.
8. Jan Baptist van Gils, Medisch Doctor, geboren Tilburg 29-06-1764, overleden Waalwijk 29-12-1812, huwt Waalwijk 05-09-1791

9. Helena Catharina Hoeks, gedoopt Waalwijk 19-02-1773, overleden Waalwijk 15-02-1829.
10. Jan Simonse Zijlmans, 's lands aannemer, gedoopt Waspik-Raamsdonk 22-09-1772, overleden Raamsdonk 18-08-1834, huwt Raamsdonk 01-11-1795
11. Johanna Hendrikse Vissers, gedoopt Waspik-Raamsdonk 15-05-1772, overleden Raamsdonk 15-03-1809.
12. Wilhelmus van Nuenen, burgemeester van Strijp (1795), fabrikleur in linnen en winkelier (1806), geboren Gestel 20-08-1753, huwt Strijp 05-05-1793
13. Elisabeth Staessen, geboren Strijp 24-04-1764, overleden Strijp 17-07-1797.
14. Theodorus Klock, horlogemaker, geboren Sint Huibrechts Lille 22-02-1777, huwt
15. Maria Christina van Oorschot, geboren Waalwijk ongeveer 1775.
16. Johannes Baptist van Gils alias Jan Janse van Gils de jonge, vrachtrijder, geboren Tilburg 16-06-1723, overleden Tilburg 30-05-1801, huwt Tilburg 26-08-1748
17. Johanna Andriana Bruers, geboren Tilburg 16-12-1721, overleden Tilburg 01-09-1794.
18. Nicolaus Hoeks, huwt
19. Maria Anna Sprangers.
20. Zijmen Zijlmans alias Simon Janszoon, gedoopt Waspik-Raamsdonk 15-10-1744, overleden Raamsdonk 14-07-1804, zoon van Joannis Zijlmans en Petronella Hulsten, huwt Raamsdonk 29-04-1767
21. Maria Theresia van Son, gedoopt Waspik-Raamsdonk ??-12-1739, overleden Raamsdonk 04-03-1809, dochter van Simonis van Son en Anna Bossers.
22. Hendrik Janszoon Vissers, gedoopt Waspik-Raamsdonk 29-05-1733, overleden Raamsdonk 21-05-1811, huwt Raamsdonk 10-01-1759 dochter van Joannis Vissers en Ana Sniijders.
23. Adriana Jansdochter van Zijlmans, overleden Raamsdonk 10-08-1798.
24. Arnoldus van Nuenen, huwt Gestel 27-08-1752
25. Joanna Wouters.
26. Petrus Staessen, overleden Strijp 21-07-1779
27. Petronella Spoormans, overleden Strijp 26-06-1769.
28. Joannes Klock, huwt Sint Huibrechts Lille 08-07-1760 dispensatie 4e graad
29. Catharina Leën, gedoopt 22-05-1740, dochter van Joannis Leën en Helena Verlinden.
30. Cornelius van Oorschot, huwt
31. Maria Theresia Hofmans.

Noten

1. L.J. Rogier, Katholieke Herleving; geschiedenis van katholiek Nederland sinds 1853, Den Haag 1956, 532.
2. Zie hiervoor: H.J. Knoors, Mgr. Dr. P.J.M. van Gils, voorvechter voor R.K. Bijzonder Onderwijs in Limburg. Een bijdrage tot de onderwijsgeschiedenis in Limburg, Roermond 1974 (scriptie). Aanwezig bij de samensteller en in het Bisschoppelijk Archief te Roermond alsmede in het Gemeente-archief te Roermond. H. van Nispen tot Pannerden, Petrus Josephus Maria van Gils. In: Biografisch Woordenboek van Nederland (red. I. Schöffer e.a.), deel 2, Amsterdam 1985, 179.
3. Voor uitvoerige levensbeschrijving met name voor zijn werk als Bisschoppelijk Inspecteur voor het R.K. Bijzonder Onderwijs, wordt verwezen naar de onder 2 genoemde scriptie.
4. P. Geurts, Dr. van Gils. In: Gestalten en gedachten, Amsterdam 1923.

NICOLAUS MOSSMÜLLER (1781-1865): STAMVADER VAN DE NEDERLANDSE TAK

J. M. H. MOSMULLER

De Nederlandse Mossmullers stammen af van Nicolaus, die in 1811 in Ubach over Worms, toenmaals onderdeel van het Franse departement van de Nedermaas, trouwde met de Groenstraatse Johanna Catharina Coonen¹. Zijn twee zonen stonden aan het begin van de twee uitlopers van de Nederlandse tak.

In 1821 werd Martin geboren. Hij koos voor het beroep van kleermaker en huwde in 1845 met een Nieuwenhaagse om vervolgens enkele jaren later van Groenstraat naar Nieuwenhagen te verhuizen². Hieruit ontstond een kleermakersgeslacht, dat aan de Heereweg in Onderst-Nieuwenhagen en later ook aan de Hoogstraat in Nieuwenhagerheide, begon met winkelnering. Aan de Heereweg zou tot in de jaren zestig van de twintigste eeuw de kleermakerstraditie worden voortgezet, terwijl in Nieuwenhagerheide op de duur allerlei handel werd gedreven; van herberg en slagerij tot warenhuis en meubelzaak³.

De in 1824 geboren Willem trok van Groenstraat naar Neuwerk bij Mönchen-Gladbach, waar hij trouwde met Elisabeth Peters. Zijn in 1868 geboren zoon Johann Heinrich huwde met Anna Maria Stadel⁴. Laatstgenoemde ging in maart 1917 naar 's-Hertogenbosch met de twee jongste van vijf kinderen, veertien en twaalf jaar oud. Twee weken eerder was de zeventienjarige zoon Heinrich Peter opgenomen in de burgerlijke stand van

's-Hertogenbosch. Twee dochters, vierentwintig en eenentwintig jaar, werden op 21 januari en 14 februari 1919 ingeschreven. Zij kwamen uit Ede en Venlo⁵. Waarschijnlijk zijn zij, aan het einde van de Eerste Wereldoorlog, het Duitse Rijk ontvlucht en hebben in het toenmaals neutrale Nederland onderdak gevonden.

Nicolaus werd in 1781 in Aken geboren uit het derde huwelijk van vader Josef met Eva Hendrichs. Zijn vader kwam uit Regensburg en was bij de geboorte van de tweede zoon uit dit huwelijk 62 jaar. Zijn moeder, die op 24 oktober 1749 in Eupen werd gedoopt, was dertig jaar jonger⁶.

Jozefs plotselinge dood in Frelenberg in 1790 liet de moeder achter met twee zoontjes van acht en negen jaar. Het is niet duidelijk waar zij met de kinderen heeft gewoond. In de eerste tijd na het overlijden van haar echtgenoot wellicht in Aken, rond de eeuwwisseling misschien in Alsdorf omdat haar man bij zijn tweede huwelijk met Eva Schliebach, tussen 1752 en 1773, in Alsdorf woonde. Bovendien werd zij geholpen door het enige kind uit dit huwelijk, dochter Anna Margaritha, die in 1756 in Alsdorf werd gedoopt en een half jaar na de dood van haar vader in Aken trouwde⁷.

Nicolaus leerde dus vroeg op eigen benen te staan. Rond 1800 was de tijd gekomen om uit te zien naar eigen middelen van bestaan. Vermoedelijk was hij dagloner,

soms langere tijd in dienst bij meer welgestelde families of werkte als knecht op een boerderij. Waarschijnlijk trok hij van de ene standplaats naar de andere in een gebied dat oostelijk van het riviertje de Worm tussen Frelenber en Aken is gelegen. Onze voorvader zal daarbij zeker in contact zijn gekomen met de reizende handelaars van Groenstraat⁸⁾.

In 1811 huwde hij in Ubach over Worms. Zijn eerste dochter werd een paar maanden later geboren, zodat aannemelijk is dat hij moest trouwen. Misschien was dit huwelijk in zover geforceerd om onder de conscripties, de gedwongen militaire lichten van de Fransen, uit te kunnen komen. Laatstgenoemden hadden immers voortdurend jonge mannen voor hun grote legers nodig. Aanvankelijk waren getrouwde mannen ervan vrijgesteld, maar in 1813 werd iedere beschikbare man opgeroepen, behalve degenen die vóór dit jaar gehuwd waren⁹⁾.

Als knecht en dagloner zal het geen eenvoudige opgave zijn geweest het gestadig groeiende gezin in leven te houden. Pas tien jaar na zijn huwelijk was hij kennelijk in staat, deel te nemen aan de reizende handel van Groenstraat, waar hij inmiddels ook een huis had betrokken. De wisselende positie van de plattelandshandel, inzonderheid de marskramerij, maakte de bestaansmogelijkheden er niet beter op. Daarentegen boden de meer gedifferentieerde vormen van handel, die zich in de negentiende eeuw aandienen, enig toekomstperspectief. Pas op het einde van zijn lange leven werden door de overheid schoorvoetend en mondjesmaat maatregelen genomen om de positie van de bevolking te verbeteren¹⁰⁾. Hoogte- en dieptepunten in Nicolaus' leven waren zijn huwelijk, de geboorte en huwelijken van zijn kinderen, het overlijden van zijn vrouw en twee dochters¹¹⁾. Ongewijfeld met plezier volgden hij en zijn echtgenote de vorderingen van zoon Martin, die een bloeiende kleermakerij in Nieuwenhagen opzette. Problemen veroorzaakte hun ongetrouwde tweede dochter in 1840 toen zij van een zoon beviel, die de achternaam van de moeder

meekreeg omdat de vader niet bekend was¹²⁾. Zijn vrouw overleed op 11 april 1852. Nicolaus overleefde haar dertien jaar totdat hij in zijn huis, Groenstraat 22, op 84-jarige leeftijd overleed¹³⁾.

Noten

1. Historische atlas van Limburg, I. Serie staatkundige kaarten. De tegenwoordige provincies Limburg en omliggende gebieden in de Franse Tijd (1802) door E.M.Th.W. Nuyens (Assen 1977) 96, Rijksarchief Maastricht (RAM), Burgerlijke Stand (BS), Ubach over Worms, Acte de mariage, 26 april 1811.
2. RAM, BS, Nieuwenhagen, Akte van huwelijk Martinus Mosmüller en Anna Maria Offermans, 18 april 1845. De vermelding van kleermaker is er al van 25 april 1843, zie: H.M.H. Goossens, Ubach over Worms, van Overworms kwartier tot gemeente Landgraaf (1981) 301.
3. Aan de Heereweg: Mosmüller-Jurgens en later Mosmüller-van Herten; in Nieuwenhagerheide Mosmüller-Janssen en later Mosmüller-Nols, Mosmüller-Reumkens. Zie foto's in: W. van Mulken, Inventaris van de archieven der gemeente Nieuwenhagen 1800-1939 (Maastricht 1972).
4. Neuwerk (Mönchen-Gladbach), Standesamt, nr. 66 in 1868 en nr. 21 in 1893.
5. 's-Hertogenbosch, BS, gegevens uit de periode 1917-1919.
6. Stadarchiv Aachen, Pfarrmatrikeln, St. Foillan, Taufen, 30 september 1781. Verwijzing naar Regensburg: Pfarramt St. Castor in Alsdorf, Sterberegister, 2 januari 1790. Bischöfliches Zentralarchiv Regensburg, Pfarrmatrikeln, St. Rupert (= St. Emmeram), blz. 108: geboren Josephus op 13 januari 1719. Eva Hendrichs: Archiv der Geschichte der Stadt Eupen, doopregister, 24 november 1749.
7. Personenstandsarchiv Brühl, Alsdorf, Heiratsregister, blz. 104, 6 juni 1790.
8. Zie mijn artikel in dit tijdschrift: Groenstraat, de bevolkingslijst van 1796 (nr. 2, jrg. 1991) en de daar genoemde literatuur.
9. Goossens, Ubach over Worms, 288.
10. Ibidem, 301-304.
11. Twee dochters overleden op jeugdige leeftijd: Maria Gertruda 1819-1820 en Maria Anna 1827-1837, RAM, BS, Ubach over Worms. Zie ook: RAM, Memories van successie, Ubach over Worms, 6 september 1820.
12. RAM, Nationale Militie, Jan Leonard *1840.
13. RAM, BS, Ubach over Worms, overlijdensakten, 2 februari 1865, nr. 2.

VERVOLG: Lijst van Nederlands-Limburgers (1839-1845) die kozen voor de Belgische nationaliteit. (pag 118)

Naam	Beroep	Geboorteplaats	Provincie en Plaats van Vestiging	Jaar
Reintjens, Charles C.A.E.	fabricant joaillier	Maastricht	Lk Luik	45
Reintjens, Jos. Lambert	controleur contributions	Maastricht	Hen Tournai	39
Reintjens, Lamb. Louis ¹⁾	garde frain	Maastricht	Brab Molenbeek-StJean	40
Reintjens, Pierre Dom.	Lieutenant	Maastricht	Brab Brussel	39
Remeyers, Mathieu	journalier	Heer	Lk Trembleur	43
Remmen, Jacques	gendarme	Vierlingsbeek ²⁾	Ant Westwezel	41
Renardy, Bernard Hubert	cultivateur	Vaals	Lk Teuven	42
Renardy, Jean Joseph	cultivateur	Mheer	Lk Teuven	43
Renardy, Joseph	professeur au séminaire	Vaals	Lb St-Truiden	43
Renaud, Jean Paul	employé douanes	Maastricht	Lb Elen	39
Reul, Mathie Joseph	cultivateur	Noorbeek	Lk Teuven	43
Reulen, Marie Elisabeth	sans profession	Maasniel	Lb Maaseyck	40
Reulens, Jean Mathieu	gendarme	Maastricht	Lb Hasselt	39
Reuller, Fr. Godfroid	instituteur	Venlo	Brab Neerlinter	41
Reynders, Henri Hubert	étudiant à l'école normale Rolduc	Weert	Lb Tongeren	41
Reynders, Jean	journalier	Mheer	Lk Wandre	41

¹⁾ er staat: Reintzens

²⁾ er staat: Varlingsbeek

Naam	Beroep	Geboorteplaats	Provincie en Plaats van Vestiging	Jaar
Reynders, Pierre François	chef de bureau au commissariat	Weert	Lb Tongeren	40
Reynen, Jacques	facteur des postes	Weert	Lb Mechelen	39
Reyniers, Guill. P.H.	négociant	Maastricht	Brab Brussel	43
Rigano, Louis P.Fr.	lieutenant-colonel	Maastricht	Brab Schaarbeek	39
Ritschie, Jean	employé douanes	Maastricht	Lb Brée	39
Ritsen, Mathieu Joseph	boulangier	Heerlen	Lb Beringen	45
Ritzen, Jean Dominique	architecte	Heerlen	Lb Bilsen	43
Ritzerfeld, Jean Albert	sous-brigadier douanes pensionné	Maastricht	Lb Neerharen	39
Robbers, André	ermite	[Beugen(Pr)] ¹⁾	Lb Berlingen	43
Robers, Winand	garde du génie, pensionné	Maastricht	Lb Maaseyk	39
Robert, Théod. Pierre	employé douanes	Wittem ²⁾	Ant Kalmthout	42
Robinet, Em. Th.Jos.	agent de la société générale	Maastricht	Lb Hasselt	39
Rodigas, Franç. C.H.	docteur en médecine	Daniëlsweert	Lb St-Truiden	41
Roemkens, Jean Mathieu	négociant	Voerendaal	Brab Brussel	45
Roevros, Gaspard	gardien au pénitencier	Maastricht	Lux St-Hubert	45
Rombeaux, Léopold	concierge maison de sûreté	Maastricht	Lk Luik	43
Rompelberg, Jean	boutiquier	Maastricht	Lk Verviers	40
Rompen, Jacques	maître ferblantier	Maastricht	Brab Brussel	43
Rookx, Pierre Adrien	brigadier 1e régt. lanciers	Meerssen	Ant Mechelen	42
Roosen, Guill. O.Dom.	fabricant	Maastricht	Lb Hasselt	43
Roosen, Hubert Nicolaas	propriétaire	Maastricht	Lk Moulant	45
Roosen, Jean Const. Bart.	desservant	Eysden	Nam Ernage	45
Roosen, Nicolas	capitaine d'artillerie	Maastricht	Lk Luik	39
Rosendahl, Simon	commis direction l'enregistrement	Sittard	Lb Hasselt	39
Rossen, Jean Henri van	maréchal-logis 1e régt. lanciers	Maastricht	Ant Mecelen	39
Roufs, Corneille	caporal d'infanterie	Nieuwstadt	Brab Brussel	41
Roufs, Jean Pierre	caporal 3e régt. chasseurs	Nieuwstadt	Lb Hasselt	39
Roumans, Jérôme	timbreur et employé dir. l'enreg.	Maastricht	Lb Hasselt	39
Rousseau, L.J.	distillateur	Roermond	Lb Hasselt	43
Routs, J.Fr. Casimir	pâtissier	Maastricht	Brab Brussel	43
Rowet, Jean Bernard	employé douanes	Maastricht	Hen Baileux	39
Roze, Célestin P.A.H.	pharmacien	Kerkrade	Brab Brussel	45
Ruen, Jean	maréchal-logis d'art.	Maastricht	Lk Luik	40
Ruen, Paul	forgeron	Maastricht	Lk Verviers	45
Ruiters, Mathieu Chrétien	ancien sergent	Maastricht	Lb Tongeren	40
Rumst, Théodore van	préposé douanes	Maastricht	Lb Bocholt	39
Rutten, Barthelemy	cultivateur	Noorbeek	Lk Teuven	43
Rutten, Fr. Ch. Joseph	teinturier	Sitard	Lk Luik	41
Rutten, Jean Antoine	journalier	Geleen	Ant Mechelen	42
Rutten, Jean Michiel	ancien sergent	Maastricht	Lb Mechelen	40
Rutten, Jean Guillaume	distillateur	Maastricht	Lk Luik	41
Rutten, Jean	cultivateur	Neeritter	Lb Ophoven	43
Rutten, Jea René	cultivateur	Neeritter	Lb Ophoven	43
Rutten, Pierre Mathieu	sous-lieut. 2e régt. chass.-pied	Eysden	O-VI Gent	39
Ruwette, François	cultivateur	Wittem	Lk Visé	43
Ruys, Jérôme Ph.M.	substitut au procureur de Roi	[Kleef] ³⁾	Lb Tongeren	39
Ruyten, Gaspard	concierge	Montfort	Ant Antwerpen	39
Ruyter, Pierre Claude	négociant	Maastricht	Lk Luik	41
Ruyters, André Charles	docteur en médecine	[Rotterdam]	Lk Luik	42
Ruyters, Théodore	capitaine 19e régt- réserve	Maastricht	Nam Namur	39
Ryken, Jean Gerard	domestique	Broeksittard	Lk Luik	43
Rykers, Jean Joseph	vicaire	Sittard	Lb Dilsen	39
Rysselt, Jean Henri van	soldat 3e régt. d'art.	Maastricht	Lk Luik	39
Sadée, Frédéric	employé	Venlo	Brab Brussel	39
Sadée, Henri Daniël	sous-lieut. 8e régt. ligne	Venlo	W-VI Ieper	39
Samuel, Charles Jean	professeur	Maastricht	Brab Brussel	45
Samuel, Joseph	portier au chemin de fer	Eysden	Ant Mechelen	45
Sanders, Henri	sergent 5e régt. ligne	Kessel	O-VI Gent	40

¹⁾ né de parens de la partie cedée

²⁾ er staat: Parley. Wsl. wordt hier bedoeld het gehucht Partey, nabij Wittem gelegen

³⁾ né de parens de la partie cedée

Naam	Beroep	Geboorteplaats	Provincie en Plaats van Vestiging	Jaar
Sanders, Pierre	journalier	Roggel	Lb Maaseyck	39
Sassen, André	menuisier	Geleen	Lb Mechelen	45
Savelberg, Lambert	poseur au chemin de fer	Heer	Lk Stembert	45
Savelberg, Nicolas	poseur au chemin de fer	Heer	Lk Stembert	45
Sax, Ant. Franç.Hub.	maéchal-logis 1e régt. lanciers	Venlo	Ant Mechelen	39
Sax, Pierre Joseph	orfèvre	Venlo	Lb Hasselt	43
Schaeken, Pierre	sergent 13 régt. ligne	Swartbroek ¹⁾	Ant Antwerpen	40
Schaeps, Jean Théod.	timbreur	Beek	Lk Angleur	43
Schaerff, André	sergent de ville	Maastricht	Lb Tongeren	41
Schaf, Mathieu Libert	maréchal-logis d'art.	Maastricht	Lk Luik	40
Schaffers, Nic. Ant.	négociant	Venlo	Lk Luik	43
Schalley, Chrétien	journalier	Susteren	Lb Ophoven	45
Schamberger, Alexandre	ébeniste	Maastricht	Lb Hasselt	43
Schamberger, Math. Guill.	marchand	Maastricht	Lb Hasselt	43
Schanen, Franç., Théod.	domestique	Born	Lb Genk	40
Schanus, Auguste	étudiant	Vaals	Lk Luik	42
Scheepers, Guillaume	cultivateur	Itteren	Lk Mouland	45
Scheffers, Pierre Jacq.	curé doyen	Weert	Lb Maaseyck	39
Schefman, Jean	canonnier 3e régt. d'artillerie	Maastricht	O-VI Gent	45
Schellinx, Joseph Lamb.	sergent major 8e régt. ligne	Maastricht	W-VI Ieper	39
Schentz, Renier	infirmier	Maastricht	Lb Beverlo	39
Schepers, Jean Pierre	brigadier garde-champêtre	Sittard	Brab Waanrode	42
Scherckens, P.Jean Jacq.	régisseur de houillère	Venlo	Lk Jemeppe	43
Scherpenbergh, Aug. Alex.	concierge	Maastricht	Lk Luik	42
Scherpenzeel-Thim., J.H. v.	conducteur des mines	Venlo	Lk Luik	44
Schetske, Fréd. Jul.	domestique	Venlo	Brab Kortenberg	40
Scheyven, Jean Godf. Hub.	procureur du Roi	Heijthuisen	Ant Mechelen	39
Schils, Jean Joseph	préposé douanes	Heerlen	Lk Teuven	39
Schluter, Jean Theod.	médecin de bataillon pensionné	Maastricht	Lk Luik	39
Schmeitz, Pierre Mathieu	préposé douanes	Sittard	Lb Tongeren	39
Schmid, Corneille	militaire pensionné	Venlo	Lb Ophoven	39
Schoenmaekers, Herm.	lancier 1e régt. lanciers	Maastricht	Ant Mechelen	39
Schoenmakers, Jacques	juge tribunal	Amby	Lb Hasselt	39
Schol, Jean Henri	cap.-quartier maître 3e régr.-li.	Maastricht	Ant Antwerpen	39
Schols, Pierre Mathias	vicaire	Maastricht	Lk Ayeneux	42
Schoolmeesters, Jean	notaire	Roosteren	Lb Maaseyck	39
Schoufs, Jacq.Ant.Franç.	horloger	Thorn	Lb St-Truiden	43
Schragen, Jacq. Guil.	employé douane	Maastricht	Ant Kapellen	39
Schrammen, Chrétien	employé gouv. provinc.	Maastricht	Ant Antwerpen	39
Schreiber, Henri	cordonnier	Maastricht	Lb Tongeren	43
Schreurs, Corneille	portier de l'arsenal	Venlo	Lb Hasselt	39
Schreurs, Jean Guill.	batelier	Elsloo	Lb Boorseme	41
Schreurs, Jean	meunier	Thorn	Lb Maaseyck	43
Schröder, Henri	douanier	Venlo	O-VI Vrasene	39
Schroers, Michel	commis	Susteren	Ant Antwerpen	43
Schul, Jean Arnold	négociant	Schaesberg	O-VI Beveren	43
Schulkens, Henri	douanier	Itteren	O-VI Wachtebeke	39
Schulkens, Jean Bernard	garde-champêtre	Itteren	Lb Neerharen	39
Schumacher, François C.	fabricant de tabac	Stein	Lb Tongeren	45
Schummer, Hub. Gerard	1e lieut. 3e régt. d'art.	Maastricht	Lk Luik	39
Schutz, Antoine		Maastricht	Ant Antwerpen	45
Segers, Simon Nic.	ex-militaire	Maastricht	Brab Leuven	40
Selisen, Jena	ex-militaire	Maastricht	Lk Hermalle	40
Selt, Jean	musicien 1e régt. chasseurs	Maastricht	Ant Antwerpen	45
Senden, Alexander Ant.	facteur de poste	Heerlen	Ant Mechelen	45
Senden, Leonard	ex-sergent	Voerendaal	Brab Brussel	39
Senten, Jean Lucas van	capitaine 19e régt. réserve	Maastricht	Nam Namur	39
Servaes, J. Guill.	préposé de la douane	Maastricht	W-VI Alveringem	39
Servaes, Jean Baptist	lieutenant 2e régt. ligne	Maastricht	Hen Mons	41
Servaes, Louis	soldat 1e régt. chasseurs-pied	Maastricht	Ant Antwerpen	43

¹⁾ er staat: Swertbroecht

Naam	Beroep	Geboorteplaats	Provincie en Plaats van Vestiging	Jaar
Servaes, Marie Hub. Serv.	major commandant 1e bat. 2e régt.	Maastricht	Nam Philippeville	40
Servaes, Pierre Nic.	sous-intendant militaire	Maastricht	Brab Brussel	40
Serves, H.J.Ch.H.	employé douane	Sittard	Ant Merksplas	39
Silveryser, Franç. Arnold	receveur contributions	[Lanaken]	Ant Herentals	39
Simenon, Jean Gaspar	imprimeur	Maastricht	Lk Luik	41
Simens, Jean Pier.Hub.	propriétaire	Urmond	Lb Lanklaar	43
Simons, Henri Adrien	commissaire d'arrondissement	Maastricht	Lb Tongeren	39
Simons, Laurent Guill.	professeur au collège	Maastricht	Ant Lier	40
Sipers, Pierre Jean	sergent	Weert	Lb Hasselt	39
Sittard, Jean Chrét. van	sergent 2e régt. ligne	Maastricht	Hen Mons	41
Sleypen, Jean Guillaume	fab. de chapeaux de paille	Gulpen	Lk Luik	45
Sloetmackers, Jean P.	maréchal-logis gendarmerie	Maastricht	Ant Turnhout	41
Slootmakers, Lambert	ancien militaire	Smeermaas	Lb Lanaken	42
Slype, Henri Godf. van	cabaretier	Heerlen	Lb St-Truiden	40
Slype, Jean F.M. van	sergent 5e régt. d'infanterie	Valkenburg	O-VI Gent	39
Smaekers, Louis Emm.	brasseur	Thorn	Brab Diest	42
Smeets, Chrétien Hubert	militaire pensionné	Posterholt	Lb Ophoven	45
Smeets, Guillaume	militaire pensionné	Ohé-en-Laak	Lb Maaseyck	40
Smeets, Jean Théod. Hub.	pharmacien	Beek	Lk Luik	43
Smeets, Jean Jacques	avoué	Echt	Lb Maaseyck	39
Smeets, Jean	employé aux taxes municipales	Maastricht	Brab Tirlemont	41
Smeets, Jean Herm. Léon.	vicair	Roosteren	Lb Zonhoven	43
Smeets, Jean Michel	ouvrier	Schimmert	W-VI Ieper	40
Smeets, Jean Nicolas	préposé douanes	Valkenburg	Lk 's-Gravenvoeren	39
Smeets, Joseph Franç.	receveur contrib. à Mheer	Echt	Lb Mechelen	39
Smeets, Joseph	chaudronier	Weert	Lb Brée	41
Smeets, Simon Franç.	capitaine 5e régt.	Maastricht	O-VI Gent	39
Smeets, Théodore	cabaretier	Gronsveld ¹⁾	Brab StJosse-ten-Noode	45
Smets, Jacq. Jos.	sergent fourrier régt. d'élite	Echt	Brab Leuven	44
Smevers, Jean Mathieu	vicair	Stamproy	Lb Hasselt	42
Smeysters, François Hub.	tapissier	Beek	Lk Luik	43
Smeystes, Jean	gendarme	Maastricht	Brab ²⁾	40
Smeysters, Louis	négociant	Maastricht	Brab Brussel	40
Smits, Guillaume	sergent 1e régt. d'art.	Maastricht	Lk Luik	40
Smitsmans, Jean Gerard	professeur	Maastricht	Brab Tirlemont	45
Smitsmans, Nicolaas	ex-militaire	Schimmert	O-VI Oudenaarde	40
Smitsmans, Pierre	particulier	Valkenburg	O-VI Gent	39
Smolders, Jean Bernard	sous-lieutenant 2e régt. cuiras.	Heer	W-VI Brugge	39
Smolders, Michel	sous-lieutenant 5e régt. ligne	Heer	Nam Namur	39
Snackers, Mathias Joseph	domestique	Heerlen	Lk Luik	42
Snackers, Louis Guillaume	cordonnier	Maastricht	Lk St-Georges	41
Sneyders, Mart.H.Jos.	commis gouvernement provincial	Maastricht	Lb Hasselt	39
Soest, Pierre Henri van	sergent régt. d'élite	Maastricht	Brab Leuven	42
Soiron, Lambert	greffier justice de paix Uccle	Maastricht	Brab Brussel	42
Soiron, Marie J. Huberte	sans profession	Maastricht	Lb Bilsen	43
Soiron, Nic. Louis	boutiquier	Maastricht	Lb Boorseme	40
Spée, Gerard Gerlache	libraire	Reuver	Lk Luik	43
Spée, Gerlache	receveur contributions	Neer	Lb Mechelen	39
Speesen, Mart. Nic.	préposé douanes	Heer	Lk Mortroux	39
Spensers, Pierre Joseph	vicair	Limbricht	Lk Balen	43
Spits, Jean Pierre	ex-militaire	Maastricht	Lk Luik	41
Spronck, Egide	employé au commissariat	Heer-Keer	Hen Mons	41
Stallenberg, Pierre Hub.	étudiant médecine	Maastricht	Lk Luik	39
Stams, Jacq. Guill.	médecin vétérinaire 2e régt. d'art.	Maastricht	W-VI Ieper	39
Starmans, Guillaume	guichetier à la maison d'arrêt	Heerlen	Lb Hasselt	40
Starren, André	desservant	Maastricht	Lk Vibegnien	41
Starren, Jean François	soldat bat. sapeurs-mineurs	Maastricht	Lk Luik	41
Stas, Godfroid Jos. Hub.	conseiller cour d'appel	Maastricht	Lk Luik	39
Stassard, Winand	gendarme	Maastricht	Lb Looz	40

¹⁾ er staat: Gronwels

²⁾ er staat: prov. de Brabant

Naam	Beroep	Geboorteplaats	Provincie en Plaats van Vestiging	Jaar
Stassens, Pierre Everard	desservant	Hulsberg	Lb Kanne	43
Stattenberg, Laur. Nic.	sergent-major	Maastricht	Brab Vilvoorde	39
Steckeler, Herman Joseph	brigadier douanes	Roermond	Lb Dilsen	39
Steen, Franç. van der	curé	Meyel	Lb Berg	42
Steffanie, Jean	soldat 5e régt. ligne	Schimmert	O-VI Gent	40
Steinstraeten, Gerard	militaire pensionné	Smeermaas	Lb Lanaken	42
Sterck, Ch. Louis Laur.	employé douane	Roermond	Ant Westwezel	39
Stercken, Charl. L. Alb.	militaire pensionné	Buggenum	Lb Ophoven	43
Sternbach, L.F.V.A. de	sous-lieut. 15e régt. réserve	Vaals	W-VI Brugge	39
Sternbach, Vict. Fr.A. de	lieut. 11e régt. ligne	Vaals	Ant Lier	39
Stevens, Bernard	instituteur	Maastricht	Brab Herent	39
Stevens, Frédéric	employé douanes	Maastricht	Lb Zutendaal	43
Stevens, Henri Nicolas	major	Maastricht	Brab Vilvoorde	39
Stevens, Henri	préposé douanes	Maastricht	Ant Turnhout	43
Stevens, Hubert	batelier	Smeermaas	Lb Lanaken	40
Stevens, Jean Antoine	employé douanes	[Rotterdam] ¹⁾	Lb Reppel	39
Stevens, Jean François	journalier	Maastricht	Lk Forêt	42
Stevens, Jean Jacques	ex-militaire	Sittard	Lk Luik	41
Stevens, M.I. ép. ²⁾		Ulestraten	Ant Hove	39
Steyns, Hubert Lambert	ex-militaire	Maastricht	Lk Luik	40
Steyns, Lambert Joseph	professeur au collège	Maastricht	Lb Tongeren	43
Stielen, Jean Hubert	sous-lieutenant	Maastricht	Brab Leuven	39
Stielen, Pierre Jean	greffier justice de paix à Weert	Maastricht	Lb Maaseyck	39
Stocken, Gilles Ferd. Fr.	chasseur 1e régt. chasseurs ch.	Maastricht	Hen Tournai	45
Straet, Jean	domestique	Mesch	Lk 's-Gravenvoeren	39
Straetmans, Winand Guill.	avocat	Maastricht	Lb Tongeren	43
Strang, Jean Joseph	facteur des postes	Vaals	Lb Hasselt	39
St-Remy, C.S.P.J. de	commis-adjoint l'admin. postes	Sittard	Lb Hasselt	43
Stroeken, Gilles Ferd.	employé accises	Maastricht	Ant Hoogstraten	39
Stroeken, Jean Herman	sergent	Venlo	Lb Hasselt	39
Strous, Jean Adolphe Jos.	négociant	[Amsterdam]	Lk Luik	43
Strybos, Charles Jos. Arn.	employé douanes	Sittard	Ant Turnhout	39
Strythagen, Henri Joseph	valet de chambre	Voerendaal	Lb Elen	45
Stuers, L.J.C.A.M. de	pensionné du gouvernement	Roermond	W-VI Ieper	39
Stultiens, Gerard	ébéniste	Weert	Brab Brussel	43
Stultiens, J.E. ³⁾		Weert	Lux Virton	39
Styns, Nicolas	gendarme	Itteren	Lb Rekem	39
Stypers, François	ébéniste	Schinnen ⁴⁾	Brab Brussel	43
Sull, Jean Pierre van	caporal	[Arnhem] ⁵⁾	Lb Hasselt	39
Suntjens, Simon Hubert	professeur de piano	Roermond	Lb Hasselt	45
Swaen, Chrétien	instituteur	Maastricht	Lk Verviers	43
Swaen, Jean Jacques	régisseur	Maastricht	Lb Lanaken	40
Swartmans, Pierre	prépose douanes	Linne	Lb Bocholt	39
Swellens, Jean Arnold	desservant	Roosteren	Lb Meeswijk	39
Sweron, Gégard Jacq.	docteur en médecine	Weert	Brab Haacht	43
Sweron, Herman Hubert	empl. chemin de fer	Weert	Brab Molenbeek St. Martin	45
Sweron, Louis Auguste	étainier	Weert	Brab Molenbeek St. Martin	45
Swertz, Louis Hub. Wynand	2e lieut. 5e régt. ligne	[Maasheer] ⁶⁾	O-VI Gent	39
Swillens, Adam	cultivateur	Roosteren	Lb Maaseyck	39
Systemans, Bernard	élève l'université	Heerlen	Lk Luik	42
Systemans, Henri	empl. dans une maison de commerce	Heerlen	Lk Luik	45
Systemans, Marie Jos.	curé	Heerlen	Lk Luik	39
Tans, Jean	soldat 1e comp. sédentaire	Maastricht	O-VI Aalst	45
Tasnier, Gilles Nic.	employé conservation hypothèques	Maastricht	Lb Tongeren	40
Tassel, François	sergent bat. sapeurs-mineurs	Maastricht	Lk Luik	40

¹⁾ né de parens belges

²⁾ épouse de Pierre Claessen

³⁾ veuve Dumonceau, Corneille

⁴⁾ er staat Schimmen, kan ook Schimmert zijn?

⁵⁾ né de parents belges

⁶⁾ Lieu de naissance: a Maasheer (Brabant septentrional, d'un père né a Bergen, partie cédée du Limbourg)

Naam	Beroep	Geboorteplaats	Provincie en Plaats van Vestiging		Jaar
Teichmann, Jn. Th. Fréd.	inspecteur-général ponts/chauss.	Venlo	Ant	Antwerpen	43
Teimmermans, Henri L. Jos.	capitaine 19e régt. réserve	Maastricht	Nam	Namur	39
Telders, Théodore	garde-champêtre	Ohé-en-Laak	Lb	St-Truiden	42
Terken, Martin	préposé douanes	Weert	Lb	Hechtel	39
Termonia, Al. Dieud., G.	employé aux finances	Echt	Brab	Brussel	41
Termonia, Pierre Jos. H.	1e lieut. 1e régt. d'inf.	Maastricht	Lk	Luik	40
Teunissen, Chrétien	adjoind commis des postes	Thorn	Brab	Leuven	41
Theelen, Jean Hubert	négociant	Maastricht	Lb	Bilsen	45
Theunes, Bartholomé	surveillant ponts en chaussées	Eysden	Lb	Hasselt	39
Thibeau, Charl. Norb.	ex-receveur	Kerkrade	Brab	Nil-St-Vincent	39
Thier, Herman Joseph	soldat 1 régt. chasseurs	Echt	Ant	Antwerpen	45
Thierry, Godfroid Louis	sergent-major	Maastricht	Brab	Brussel	42
Thissen, Jean Mathias	négociant	Limbricht	Lk	Berneau	43
Thomas, Pierre	sergent-major 5e régt. ligne	Maastricht	O-VI	Gent	39
Thomassen, François	menuisier	Roermond	Lb	Tongeren	41
Thomassen, Thomas	domestique	Mheer	Lk	Wandre	43
Thonus, Martin Hub. J.	sergent 2e comp. régt. d'élite	Maastricht	Brab	Leuven	45
Thorn, Laurent van	militaire pensionné	Susteren	Lb	Maaseyck	40
Thuinissen, Pierre	sergent-major 5e régt. ligne	Hulsberg	O-VI	Gent	39
Thunissen, Louis	platineur	Gronsveld	Lk	Trembleur	43
Thys, Guillaume	négociant	Maasniel	Lk	Visé	43
Thys, Jean Charles	avocat	Maastricht	Lb	Tongeren	39
Thyssen, André	poseur au chemin de fer	Bingelrade	Lk	Welkenraedt	45
Thyssen, Jean	poseur au chemin de fer	Bingelrade	Lk	Welkenraedt	45
Thyssens, Ch. Louis Denis	ancien desservant	Maastricht	Lb	Vucht	40
Tilkens, Théod.	sergent 1e régt. d'art	Venlo	W-VI	Nieuwpoort	39
Timmermans, Dom. Jos.	sellier	Venlo	Brab	Brussel	41
Timmermans, Louis Joseph	employé des accises	Maastricht	Lb	Brée	39
Timmermans, René J. Alb.	employé	Hoensbroek	Lb	Brée	43
Timmers, Hubert Gerard	employé à l'octroi	Maastricht	Ant	Antwerpen	39
Timmers, Tilman	marchand	Maastricht	Lb	Hasselt	43
Timmersmans, Joach. Hub.	ouvrier ébéniste	Roermond	Brab	Brussel	45
Tindemans, Jacq. Vincent	receveur l'enregistr. à Sittard	Weert	Lb	Maaseyck	39
Tits, Henri Jean	domestique	Venray	W-VI	Brugge	43
Titseler, Jean Henri	maréch. des logis aur. des guides	Maastricht	Brab	Brussel	45
Titulaer, Urbain	maréchal-logis 13e batterie d'art	Blerick	Hen	Mons	41
Tribolet, André	militaire pensionné	Maastricht	Lb	Maaseyck	39
Triebels, Jean Jacq.	sous-brigadier douanes	Heerlen	Hen	Maubray	39
Trines, Hubert	sergent-major 5e régt. ligne	Beesel	O-VI	Gent	41
Tripels, Jean Hubert	sous-lieut. 1e régt. ligne	Maastricht	Lk	Luik	39
Trompeneer, Jean Vinc. J.	sergent 5e régt. ligne	Ubach-o-Worms	O-VI	Gent	39
Troquay, Gerard Franç.	cultivateur	Eysden	Lk	Mouland	45
Troquay, Jean Bapt. Guill.	cultivateur	Mesch	Lb	Wonck	43
Trostorff, Mathias	chef de bureau au commissariat	Vaals	Lk	Huy	42
Tubée, Jean Antoine	sergent 7e régt. ligne	Stevensweert	Ant	Antwerpen	40
Tummers, Jean Guill.	instituteur	Geleen	Lb	Rekem	40
Tummers, Jean Mathieu	sans profession	Geleen	Lb	Rekem	45
Tummers, Jean Adam	gendarme	Sittard	Lb	Tongeren	40
Tummers, Louis	employé au chemin de fer	Limbricht	O-VI	Gent	45
Tummers, Mat. J. Bern.	sous-lieut. douane	Sittard	Ant	Antwerpen	39
Tummers, Pierre Mathieu	capitaine d'art	Sittard	Hen	Tournai	40
Tyssen, J. Franç.	employé douanes	[Alkmaar] ¹⁾	Lb	Opoeteren	39
Tyssens, Michiel Ant.	cap. adm. d'habillement 3e régt.	Maastricht	Ant	Antwerpen	39
Ubaghs, Jean Leon. Hub.	2e lieut. 2e régt. chasseurs-pied	Maastricht	O-VI	Gent	39
Ubaghs, Jean Guill.	f.f. d'ingénieur chemin de fer	Valkenburg	Lk	Balen	39
Ubaghs, Jean Leonard	hôtellier	Voerendaal	Lk	Luik	39
Ubaghs, Mathieu	négociant	Voerendaal	Lk	Luik	45
Ubbon, Jean Hubert	militaire pensionné	Roermond	Lb	Maaseyck	41
Ulrichs, Fréd. Godfr.	adjoind de police	Urmond	Ant	Antwerpen	39
Ulrichs, Regnier Charles	négociant	Urmond	Ant	Antwerpen	40

¹⁾ né de parents belges

Naam	Beroep	Geboorteplaats	Provincie en Plaats van Vestiging	Jaar
Ummersen, Theod. van		Weert	Ant Antwerpen	45
Vaassens, Nicolaas	domestique-	Meerssen	Lk Luik	39
Vaesen, Godefroid	maçon	Haelen	O-VI Zele	40
Vaessen, Eust. André	gendarme	Heerlen	Lb As	39
Vaessen, Henri	employé douanes	Baexem	Lb Beek	39
Valas, Jean Nicolas	journalier	Maastricht	Ant Antwerpen	40
Vanalfin, Jean Nic.	maréchal de logis	Maastricht	Brab Leuven	39
Vanstraten, Gerard	tailleur	Maastricht	Lb Rekem	45
Vasen, Jean Jacques	ébéniste	Roermond	Ant Antwerpen	39
Vaslet, Jean Henri	caporal 12e régt. ligne	Maastricht	W-VI Kortrijk	39
Vasmeer, Gaspard	préposé douanes	Maastricht	Ant Kalmthout	43
Vassen, Jean Joseph		Eygelshoven	Ant Antwerpen	45
Vassen, Jean Henri		Eygelshoven	Ant Antwerpen	45
Veld, D.M.M.J.C. van de	employé au ministre des finances	Maastricht	Brab Brussel	41
Verger, Ch. Fr.	capitaine	Maastricht	Brab StJosse-ten-Noode	39
Verger, Charles	élève école militaire	Maastricht	Brab StJosse-ten-Noode	43
Vergoossen, Anne C. ¹⁾	cultivatrice	Echt	Lb Kessenich	45
Vergoossen, Jean Herman	sergent 5e régt. de ligne	Echt	O-VI Gent	39
Verhaag, Gisbert	sergent 2e régt. ligne	Grubbenvorst	Hen Charleroi	43
Verjans, Jean	batelier	Vroenhoven	Lb Brée	43
Vermin, Jacq. Laur.	huissier	Maastricht	Lb Tongeren	42
Vermin, Serv. Théod. Hub.	sergent bataillon de discipline	Maastricht	Nam Dinant	41
Verschuere, Pier. H.H.	instituteur	Heijthuisen	Lb Montenaken	40
Verstappen, Bernard	brigadier 3e régt. d'art	Maasbree	Lk Huy	45
Verstappen, Pierre Seb.	sergent 5e régt. ligne	Helden	O-VI Gent	39
Versteegen, Jacq. Hub.	sergent d'infanterie	Roermond	Brab Leuven	41
Verweyen, Thiry	préposé douanes	Ottersum	Lk St-Martensvoeren	39
Verwins, Alb. Hub.	serg-fourier 3e régt. de ligne	Roermond	Ant Antwerpen	45
Verwins, Anne Petr. ²⁾	pensionnée de l'Etat	Venlo	Lk Luik	39
Verwins, G.F.W.H.	pharmacien au camp de Beverloo	Venlo	Lb Hasselt	39
Verwins, Henri Dom.	receveur	Venlo	Brab Vilvoorde	39
Verwins, Jacq. Guill. Hub.	sous-lieut. 1e régt. chass.-pied	Venlo	Ant Antwerpen	40
Vincken, Pierre Hubert	sergent-fournier 9e régt. ligne	Roermond	Ant Antwerpen	40
Vinckenroye, J.Th.Th.v.	capitaine 5e régt. de ligne	Maastricht	O-VI Gent	39
Vinne, Adam van de	cultivateur	Maasbracht	Lb Maaseyck	43
Visschers, Auguste	cons. honoraire au conseil mines	Maastricht	Lk Luik	40
Visschers, Jules Charles	banquier	Maastricht	Lk Luik	40
Vlecken, Chrétien	curé	Nieuwstadt	Lk 's-Gravenvoeren	39
Vlecken, Jean	surveillant chemin de fer	Heerlen	Brab Boortmeerbeek	43
Vliex, Pierre Laurent	employé au palais royal	Gulpen	Brab Laeken	39
Voermaeck, Fr. B.H.	professeur	Maastricht	O-VI Gent	42
Volleberg, Arnold	sergent 5e régt. ligne	Venray	O-VI Gent	39
Voncken, Antoine	professeur l'école militaire	[Zutphen]	Brab Brussel	43
Voncken, Jean Lamb.	arpenteur	Bunde	Brab Tirlemont	42
Voncken, Jean Guill.	géomètre de cadastre en retraite	Bunde	Lb Tongeren	40
Voncken, Jean Pierre	gendarme	Heerlen	Lb Bilsen	41
Voorst, Alphonse van	sous-lieut 2e régt. cuirassiers	Roermond	W-VI Brugge	39
Voorst, Th. van der	préposé douanes	Echt	Lb As	39
Voorter, Joseph	militaire pensionné	Ittervoort	Lb Kessenich	39
Voort-Maarschalk, H.G.vd.	sous-lieutenant 9e régt. ligne	Maastricht	Nam Namur	41
Vos, Jean Louis Guill.	controleur contribution à Vaals	[Tongeren]	Lb Tongeren	39
Vossen, Jean	sergent 11e régt. ligne	Maastricht	O-VI Termonde	40
Vossen, Jean	employé douane	Schinnen ³⁾	Ant Brasschaat	39
Vossen, Joseph	ouvrier	Maastricht	Lb Fall-et-Mheer	40
Vrancken, Gilles	sans profession	Wylré	Lb Vroenhoven	40
Vrancken, Jean Martin	soldat 1e régt chass. à pied	Venlo	Brab Brussel	45
Vreken, Gisb. J.A. v. der	conseiller cour d'appel	Maastricht	Lk Luik	39
Vreken, P.J. Math. v.d.	employé au bureau des postes	Maastricht	W-VI Brugge	39

¹⁾ Vergoossen, Anne Catherine, veuve Meuren

²⁾ Verwins, Anne Petronile, veuve Van Scherpenzeel-Thim.

³⁾ er staat: Chinnen

Naam	Beroep	Geboorteplaats	Provincie en Plaats van Vestiging		Jaar
Vrencken, Jacques	maréchal-logis d'art	Heijthuisen	Lk	Luik	41
Vreyen, Martin	lancier	Berg	Brab	Leuven	39
Vryens, Jean	receveur contributions	Canne	Lb	Vroenhoven	39
Vryens, Jean	distributeur de postes	Vroenhoven	Lb	Vroenhoven	39
Vryens, Pierre	receveur contributions à Eysden	Canne	Lb	Kanne	39
Vryens, Thomas Michel	bourgmestre et avocat	Vroenhoven	Lb	Vroenhoven	39
Vygen, Wauthier	1e lieut. 1e régt. ligne	Oud-Valkenburg	Lk	Luik	39
Waegemans, Martin	journalier	Neer	Brab	Aarschot	43
Warblings, Jean Chrétien	prêtre, principal de collège	Oirsbeek	Lk	Herve	43
Wareme, Ch. Ern. N. de	rentier-propriétaire	Maastricht	Nam	Evelette	45
Watrín, Guill. Hub.	boutiquier	Klimmen	Lb	Tongeren	41
Wattecamps, Pierre Victor	commis-négociant	Maastricht	Lk	Luik	43
Weckers, Guill.	maréchal-logis 2e régt. cuirass.	Weert	W-VI	Brugge	39
Weegh, H. H. Hub. van de	brigadier douanes	Roermond	Lb	Lommel	39
Wels, Hubert	lieutenant 6e régt. ligne	[Wolder]	W-VI	Brugge	39
Welsch, Pierre Marc	maître de langues	Nijmegen	Lk	Luik	43
Welters, Jeanne Marie	particulière	Meerssen	O-VI	Kluizen	39
Welters, Marie Agnes	servante	Beek	Brab	Brussel	43
Wenmaekers, Herman	employé douane	Urmond ¹⁾	Ant	Beerse	39
Werlchoff, Fréd. Guill.	sergent-major 1e régt. ligne	Venlo	Lk	Luik	42
Wesly, Zacharie	employé	Maastricht	Lk	Luik	43
Wesly, Zeligman	sergent-fourrier 6e régt. ligne	Maastricht	W-VI	Brugge	43
Wessem, C.F.A. van	officier 10e régt. ligne	Venlo	O-VI	Oudenaarde	42
Wesslie, François	maréchal-logis 1e régt. d'art	Maastricht	Hen	Tournai	41
Wetzels, Guillaume	voiturier	Born	Lb	Maaseyck	43
Wetzels, Jean	propriétaire	Noorbeek	Lk	's-Gravenvoeren	40
Wetzels, Martin	cabaretier	Born	Lb	Maaseyck	43
Weusten, P. Jean Joseph	infirmier a l'hospital militaire	Houthem	Lb	Hasselt	39
Weustenraed, Herman	notaire	Maastricht	Lb	Neerharen	39
Weustenraed, J.M.	avoué	Maastricht	Lb	Tongeren	39
Weustenraed, J.S.H.	notaire	Maastricht	Lb	Tongeren	39
Weustenraed, Jacques	receveur contributions	Maastricht	Lb	Bilsen	39
Weustenraed, Simon Eug.	candidat notaire	Maastricht	Lb	Neerharen	41
Weustenraed, T.J.H.	avoué	Maastricht	Lb	Tongeren	39
Weustenraed, Théodore	auditeur militaire	Maastricht	Lk	Luik	39
Weymans, Henri	maréchal-logis 2e régt. cuirass.	Ottersum	W-VI	Brugge	39
Wierds, Goswin	domestique	Itteren	Ant	Mechelen	40
Wiet, Jean Louis Gerard	receveur l'enregist. à Heerlen	Maastricht	Lb	Tongeren	39
Wildt, Jacq. André de	rentier	Maastricht	Lk	Luik	43
Wildt, Jean Fr. Winand de	avocat	Maastricht	Lk	Luik	41
Wildt, Jos. Herm. L. de	docteur en médecine	Maastricht	Lk	Luik	39
Willems, Ant. Pierre Hub.	brigadier 1 de lanciers	Maastricht	Ant	Mechelen	39
Willems, Fr. Jos.	préposé	Wittem-Partey	Lk	Luik	42
Willems, Gerard	ouvrier tailleur	Susteren	Lk	Luik	42
Willems, Guillaume	instituteur	Meerssen	Lb	Rekem	39
Willems, Henri Hubert	sellier et tapissier	Maastricht	Lb	Tongeren	39
Willems, Jean	propriétaire	Mheer	Lk	's-Gravenvoeren	39
Willems, Jean Henri	employé douane	Swalmen	Ant	Stabroek	39
Willems, Marie Cécile	sans profession	Schimmert	Brab	Brussel	43
Willems, Pierre Jean	tonnelier	[Rotterdam] ²⁾	Lb	Tongeren	39
Willemsen, Ch. Louis	caporal	Gulpen	Lb	Hasselt	39
Willemsen, Henri	jardinier	Maasbree	Lk	Luik	43
Willinck, Gérard	cultivateur	Stevensweert	Lb	Maaseyck	39
Willings, Antoine	militaire pensionné	Venlo	Lb	Hasselt	39
Wilmotte, Jean Baptiste	employé bureau des hypothèques	Maastricht	Lb	Tongeren	43
Winckell, Antoine	employé gouvernement provincial	[Parijs] ³⁾	Hen	Mons	45
Windmülen, Chrétien Arn.	soldat 1e comp. sédentaire	Vaals	O-VI	Aalst	45
Winkel, Franç. van de	sous-lieut. douane	Thorn	Ant	Kapellen	39

¹⁾ er staat: Uremonde

²⁾ né de parens de la partie cédée

³⁾ geboren te Parijs, zijn vader geboren te Altweiss (Limburg)

Naam	Beroep	Geboorteplaats	Provincie en Plaats van Vestiging	Jaar
Winthagen, Guill. S. Hub.	sous-lieutenant	Maastricht	Lb Maaseyck	39
Winthagen, L. Barth.	huissier	Maastricht	Lb Maaseyck	39
Winthagen, Pierre Hubert	agent d'affaires	Maastricht	Lb Maaseyck	43
Wolfs, Jean henri	commis négociant	Maastricht	Lk Luik	43
Wolfs, Martin	cabaretier	Mesch	Ant Antwerpen	43
Wolles, André	marchand ambulant	Susteren	Lb Lille-St. Hubert	42
Wolters, Arnold Joseph	vicaire	Maastricht	Lk Luik	43
Wolters, Martin	1e lieut. 1e régt. cuirassiers	Maastricht	O-VI Gent	39
Wolters, Math. Joseph	ingénieur des ponts et chaussées	Roermond	O-VI Gent	39
Wolters, Pierre Joseph	marchand ambulant	Nieuwenhagen	Lb Tongeren	42
Wouters, Ant. Eust.	ferblantier	Maastricht	Lb Tongeren	43
Wouters, Jean Hubert	ancien avoué	Maastricht	Lb Lanaken	43
Wouters, Jos. Henri Hub.	candidat en philosophie	Venlo	Ant Turnhout	42
Wouters, Lambert	commissionnaire	Maastricht	Brab Brussel	45
Wouters, Paul Antoine	inspecteur douane	Maastricht	Ant Turnhout	39
Wyckmans, Jean Guill.	capitaine régt. réserve	Roermond	Ant Antwerpen	39
Wylinck, Jean van	soldat 2e comp. sédentaire	Berg	Brab Vilvoorde	45
Wylinck, Jean Ren. van	sous-brigadier douanes	Roermond	Lb Hamont	39
Wynands, Mathieu	militaire pensionné	Gronsveld	Lb Lanaken	41
Wynants, J.D.H. Gosw. de	surveillant 3e cl. chemin de fer	Munstergeleen ¹⁾	Nam Mornimont	43
Wyndorps, Jean Nic. Jos.	sous-régent au petit-séminaire	Oirsbeek	Lb St-Truiden	45
Wynekens, André	ouvrier	Maastricht	Brab Brussel	41
Wynen, Daniël Joseph	gendarme	Heerlen	Lb Bilsen	40
Wynen, François	sergent 1e régt.	Maastricht	Lk Luik	41
Wyngaard, Abraham	marchand	Meerssen	Lk Luik	45
Wyngaard, Léo Jacq.	colporteur	Maastricht	Lk Luik	42
Zanders, Jean Pierre	tisserand	Roggel	Lb Berg	39
Zantis, Joseph de	procureur du Roi à Ruremonde	Thorn	Lb Maaseyck	39
Zeegers, Henri	cabaretier	Geulle	Lb Boorseme	43
Zeekaff, René Hubert	cabaretier	Maastricht	Lb Hasselt	42
Zelis, Guil. Phil. Nic.	fabricant	Maastricht	Lk Luik	39
Zinck, Henri Hubert	maréchal logis 2 régt. chass. ch.	Maastricht	Lb St-Truiden	45
Zinck, Jean Phil. henri	douanier	Maastricht	O-VI Bassevelde	39

¹⁾ Koekamp, commune de Munstergeleen

LUCASSEN'S UIT LIBEEK

J. Ph. LUCASSEN

Inleiding

De in dit artikel behandelde stamreeks van de Lucassens uit Libeek (een gehucht bij Sint Geertruid in Zuid-Limburg) is wellicht in meerdere opzichten voor genealogen interessant.

Zuid-Limburg staat bekend om zijn politieke versnippering vóór de Franse tijd. In het beperkte gebied, waar het bij deze stamreeks vooral om gaat, de toenmalige heerlijkheden Breust en Eijsden, werd deze versnippering tot in het ridicule doorgetrokken. Het gebied omvatte niet meer dan de in het Maasdal dicht tegen elkaar gelegen dorpjes Breust en Eijsden en de enkele kilometers oostelijk ervan op de helling van de heuvels gelegen - elk niet meer dan hooguit een twintigtal huizen bevattende - plaatsjes Sint Geertruid, Moerslag, Libeek, Eckelrade en Herkenrade. De buitengrens van de twee heerlijkheden was gemeenschappelijk maar erbinnen bezat elk van de heerlijkheden een grillig getekend deel van het totale gebied, als een soort lappendeken met twee kleuren. Er was dus geen eigenlijke onderlinge grens: stukjes land van de één sloten aan op land van de andere heerlijkheid.

Wel was er een vaste afspraak: tweederde van de grond hoorde onder Breust en éénderde onder Eijsden. Deze afspraak leidde regelmatig tot een voor genealogen uiterst nuttig dispuut, namelijk als de één argwaan kreeg, of de ander in de praktijk niet meer dan zijn eigen deel was gaan bezitten. Dan kwam het namelijk tot een inventarisatie van alle landbezit, zoals bijvoorbeeld in 1619, met vermelding van eigenaren, pachters en wie de naastgelegen stukken land naast een bepaald stuk land bezat of gepacht had.

De territoriale vervlechting had in principe geen invloed op de onafhankelijkheid van de in elk van beide heerlijkheden opererende schepenbanken. Alles, wat met grond te maken had behoorde tot de exclusieve zeggenschap van één schepenbank; alleen in personele zaken waren beide schepenbanken over het gehele gebied bevoegd.

Feitelijk was de situatie nog veel ingewikkelder, omdat ook nog een aantal laat-en leenhoven een belangrijke rol speelden in het gebied. Het zal duidelijk zijn, dat een en ander bij archiefonderzoek betekende het moeten doorspitten van twee volledig gescheiden archieven van de schepenbanken. Dit biedt voor- en nadelen. Wat in het

Mijn grootvader Renier Lucassen in boomgaard achter huis Wilhelminastraat.

archief van de ene heerlijkheid aan gezochte informatie niet gevonden wordt (doordat bijvoorbeeld materiaal verloren is gegaan) kan soms via de andere schepenbank toch boven water komen. Dat betekent wel veel extra werk en/of de kans op - eerst - foute konklusies; bijvoorbeeld, doordat de gegevens uit het ene archief niet aansluiten op die uit het andere. De moeilijkheid wordt in de praktijk nog vergroot, doordat het archiefmateriaal van de schepenbank Eijsden (onderdeel van de zgn. Landen van Overmaas) wel al volledig voor raadpleging beschikbaar is, en dat van Breust - geen onderdeel van de Landen van Overmaas maar bezit van het Prinsdom Luik - tot op heden slechts gedeeltelijk.

In het boek: De reconstructie van een Middeleeuws landschap door Dr. J.L.H. Hartmann wordt uitgebreid ingegaan op de hierboven beschreven eigenaardige en ingewikkelde territoriale situatie.

Een tweede complicatie bij het onderzoek in dit gebied wordt gevormd door de grote leemten in de kerkregisters van Sint Geertruid en Eijsden.

De stamreeks

I. PETER TEPPERS

Peter werd in akten ook wel Peterman of Peterman Teppers genoemd. Vóór 13 januari 1541 - waarschijnlijk lang daarvoor - moet hij getrouwd zijn met Boetzen (??) Pleumeeckers. In de akte van die datum wordt beschreven, hoe Peter noodzaak werd zijn huis, hof en land te Libeek over te dragen aan jonker Hendrik van Holzit genaemt Ost te Libeek. Reden daarvoor was, dat hij niet meer in staat was de op deze bezittingen drukkende lasten aan erfpacht en cijnsen te betalen.¹⁾

Een jaar eerder, op 13 maart 1540 hadden hij en Meth Oencks van Libeek een momber aangewezen voor een bepaalde gerechtelijke kwestie. Ook eerder in dat jaar wordt hij genoemd in gerechtelijke protokollen van de schepenbank Breust.^{1a)}

Peter Teppers is vóór 1560 overleden. Dit blijkt uit de zgn. aanbreng van Breuster goederen in dat jaar door het Collégiale St. Martin te Luik.^{1a)}

Een akte van 15 oktober 1567 geeft informatie over zijn zoon Clues. Een Mees Kremers was koper van een gicht, die wijlen Peterman aan zijn zoon Cleussen had overgedaan.^{1b)} Behalve zoon Cleus waren er in ieder geval nog twee andere zonen uit Peters huwelijk: Heijn Peters en Leen Petermans.

II. CLEUS PETERMANS

Clues (Claes) Petermans, getrouwd met Griet NN woonde ook in Libeek. Op 21 October 1567 kwam de gerechtsbode van Breust bij Griet "die Claes Petermans huysvrouw geweest was" aanzegging doen van een door een Mees Cremers gedaan "groet geboet"²⁾ Het kwam erop neer, dat op hun huis beslag werd gelegd. Of dit uiteindelijk door is gegaan weten we (nog) niet. Wel staat dus vast dat Claes vóór 21 October 1567 overleden moet zijn.

III. LUCAS CLUESSEN PETERMANS

Lucas was getrouwd met Barbara NN. Ook hij woonde in Libeek en was daar landbouwer. Hij moet tussen 1570 en 1581 overleden zijn. Barbara stond na zijn overlijden - of misschien al eerder - in Libeek bekend als Barbara Lucassen of Berb Lucassen. Zij hertrouwde pas in 1599-1601 met Coen Kalrejans (ook wel Kalremans) en overleed na 23-07-1614³⁾, 70-80 jaar oud. Barbara en Coen droegen elk ten tijde van hun huwelijk hun bezittingen over aan de kinderen uit hun eerste huwelijk; Coen onder voorwaarde dat hij in zijn huis mocht blijven wopenen.

Lucas en Barbara hadden tenminste twee kinderen: Jan (zie IV) en Catrien⁴⁾ In 1567 nam Lucas enige stukken land over van Gilles Jeuckens. De daarbij afgesproken koopvoorwaarden leidden 45 jaar later tot een drie jaar lang voortslpend proces tussen Barbara's tweede man en de nakomelingen van Gilles Jeuckens.⁵⁾ Doordat de processtukken bewaard zijn gebleven en daarin ook de oude eigendomsbewijzen werden overlegd en bespro-

Grootvader Renier Lucassen met 5 van zijn kinderen (niet mijn vader en een overleden dochter) met 2 zwagers + kinderen.

ken kwamen de naam van Barbara's eerste man en de namen van diens vader en grootvader boven water. Barbara overleed na 23 juli 1614.

IV. JAN LUCASSEN (ook: JAN LUCAS)

Jan werd ±1565 in Libeek geboren.⁶⁾ Hij trouwde met Margaretha Cremers en kreeg bij haar tenminste vier kinderen: Giel (zie V), Barbara, Jan en Lucas. Jan overleed op 31 maart 1639. Zijn grafsteen staat -nu- langs de koormuur van de kerk van Sint Geertruid. De tekst op de steen is nog duidelijk leesbaar en dit is waarschijnlijk de reden, dat de steen indertijd als een soort siersteen bij de kerkmuur werd geplaatst. De kerk van Sint Geertruid was gesticht als een hulpkerk van die in Breust.

Margaretha, de vrouw van Jan, overleed na 22 januari 1636. Jan Lucassen had veel grondbezit, zoals ondermeer blijkt uit de in de inleiding reeds genoemde inbreng van 1619. Het ziet er naar uit, dat zijn vrouws familie en zijn stiefvader nogal hebben bijgedragen aan dit grondbezit. De in de inleiding beschreven ingewikkelde bestuurs- en beheersstructuur in het gebied leidde ertoe, dat Jan Lucassen's naam regelmatig verschijnt in de archiefstukken van de Landen van Overmaas (LvO), de schepbank Breust, de abdij van Hocht (die in het gebied nogal wat bezit had), en het Sint Maartens kapittel te Luik (Collegiale St. Martin). Dit strekte tot voordeel (door de vergrote kans op resultaat) en nadeel (door het vele werk voor de onderzoeker).

Tegen het eind van zijn leven raakte Jan verwickeld in een langdurig en fel proces over aan zijn vrouw Margaretha toegeschreven daden en uitspraken. Zij werd ervan beschuldigd een tovenaars te zijn. De stukken van dit proces voor het gerecht van Eijsden (!!) zijn praktisch compleet bewaard gebleven.⁷⁾

Gilles Peerboom, een schoonzoon van Jan Lucassen, trad bij dit proces op als verdediger. Het proces ging uiteindelijk als een nachtkaars uit, toen bleek, dat het eigenlijk om een ordinaire vrouwenruzie ging. Op 22 januari 1636 legden beide partijen een verklaring af, dat zij hun uitlatingen betreurden en niet bedoeld hadden de andere partij in een kwaad daglicht te stellen.

Na Jans overlijden ontstond er nog een ander proces, ditmaal met de "Heer Commandeur". Ook hierbij trad schoonzoon Gilles Peerboom voor de familie op.⁸⁾

V. MICHIEL (GIEL) LUCASSEN. (± 1603-1667/68)

Giel werd ± 1603 in Libeek geboren, trouwde vóór 17-5-1628 met Catharina Spina(el), woonde in Moerslag, later in Libeek, en overleed tussen 7-2-1667 en 7-3-1668.⁹⁾¹⁰⁾ Hij was, net als zijn vader en grootvader landbouwer.

Giel en Catharina kregen -tenminste- drie kinderen: Cornelius (zie VI), Maria en Jan. Dat Giel in Moerslag ging wonen kan te maken hebben met het feit, dat zijn broer eerstgeborene was en het huis van zijn vader erfde. Giel was ondanks het feit, dat hij uit een gezin met meerdere kinderen kwam welvarend, zoals bijvoorbeeld blijkt uit de schatcedulen.¹¹⁾

In de periode 1663-1666 was hij één van de "gesworene schatsetters".¹²⁾ Toen hij 26 jaar was, was hij misschien een behoorlijke vechtersbaas. Hij werd er althans voor aangeklaagd.¹³⁾ Later -in 1666- moest hij voor het gerecht verschijnen, omdat zijn zoon Jan gevochten zou hebben. In 1644 was hij -met anderen- beschuldigd van het zonder toestemming wegnemen van mergel.¹⁴⁾ Aan

Mijn ouders L.H. Lucassen (VIII) en Maria Riedel.

de andere kant: op 4 februari 1638 beklagde hij zich, omdat hij en zijn vrouw door soldaten belaagd waren!!¹⁵⁾ Giel en Catharina hadden een dienstbode Marie Notten en knechten, waaronder Willem Nijbelen en Jan Duyskers.¹⁶⁾ en ¹⁷⁾ Alle drie speelden nog een rol in een ruzie tussen Giel en zijn broer Lucas. Laatstgenoemde werd namelijk door Marie Notten ervan beschuldigd één van de twee varkens van "haar Heer" te hebben meegenomen en in zijn eigen stal bij zijn eigen "vette varken" te hebben gestopt. De beide knechten traden op als getuige in het hierover gevoerde proces, waarvan we -helaas- de afloop niet kennen.¹⁸⁾

Zusje Barbara en haar man Hendrik Michiels alias Ghysen namen Maria Lucassen, dochtertje van broer Jan in huis. In hun testament werd een niet onaanzienlijk bedrag aan haar vermaakt als dank voor het vele werk, dat zij jaren lang voor Barbara en Hendrik had gedaan. Na het overlijden van dit echtpaar, 1674-75, kregen Giel en zijn broer Lucas beide hun deel van de erfenis.¹⁹⁾ Broer Jan was al eerder overleden.

VI. CORNELIS LUCASSEN

Cornelis werd tussen 1630 en 1638 in Moerslag geboren. Hij trouwde in Visé (België) op 20 november 1656 met Johanna Waelpot(s). Er kwamen tenminste 6 kinderen: Hendrik (volgt VII), Maria, Catharina, weer een Catharina, Anna en Michiel. Cornelis -ook land-

bouwer- overleed tussen 10 april 1709 en 15 januari 1710; zijn vrouw was al veel eerder overleden, tussen 9-1676 en 12-7-1678. Cornelius bezat ook veel grond, zoals uit de transportregisters van de schepenbank(en) en de cijnregisters blijkt. Van het Sint Maartens Kapittel te Luik had hij alleen al 39 stukken land.²⁰⁾ Dat bezit niet alleen vreugde schenkt zal verderop blijken, wanneer Cornelius schoonzoons bij het ouder worden van hun schoonvader elkaar gaan belagen over hetgeen hun als erfenis te wachten staat. Dat was nogal wat, waaronder een tweetal huizen. Vanwege de in de inleiding al genoemde verstrengeling van de beide heerlijkheden vermeldt een akte uit 1709 dan ook: "één onder Breust, één onder Eijsden, terwijl die huizen misschien dicht bij elkaar gelegen hebben. Zelf woonde Cornelius "onder Breust".

Cornelius en Johanna hadden drie ons bekende schoonzoons: Hendrik Heijnen van 's-Gravenvoeren (België) getrouwd met Maria Lucassen, Lambert Lousberghs (griffier te Mheer) getrouwd met Catharina Lucassen en Francois Bohur (Bouheur) te Visé en getrouwd met Anna Lucassen. In de langdurige processen²¹⁾ gingen de schoonzoons met elkaar in gevecht over hun schoonvaders bezittingen. het ging daarbij niet alleen over geld maar ook over de toedeling van de eerder al genoemde huizen. Cornelius had op 7 april 1709 een verdeling gemaakt over zijn kinderen maar daar waren die schoonzoons (of hun vrouwen) en de zoons (of hun vrouwen) het niet mee eens. Met name Francois Bouheur zat het vuurtje nogal op te stoken, terwijl Lambert Lousberghs met zijn juridische kennis m.i. nogal een slim spel speelde. Hij was ook degene geweest, die zijn schoonvader ertoe had gebracht op een familiebijeenkomst de verdeling van het bezit te maken en dit via het trekken van lootjes toe te delen. Ook zoon Michiel speelde nogal een rol bij de ruzie.

Grafsteen Jan Lucassen (IV) † 1639

In 1675 deed Cornelius verslag van een aantal bezoeken, die hij als schattheffer (=inner van belastingen) had moeten brengen. In dit verslag verantwoordt hij tevens de door hem gedane uitgaven. Hij blijkt naar Eijsden, Maastricht, Oost (bij Eijsden), Berneau (Belgie) en Limburg (m.i. bedoeld Hertogdom Limburg het gebied bezuiden Slenaken en Vaals) geweest te zijn.

VII. HENDRIK LUCASSEN

Hendrik werd ± 1679 in Moerslag geboren. Hij trouwde tweemaal; eerst met Petronella Haesen te Mheer op 25 februari 1702 en na haar overlijden (1706-1708) met Agnes (van) Hoven. Uit het eerste huwelijk kreeg hij twee kinderen: Anna Maria en Johanna, uit het tweede vijf: Hendrik (volgt VIII), Johannes Cornelis, Jacob, Cornelis en Anna Maria.

Hendrik was -ook- landbouwer en woonde in Moerslag. Hij werd op 21 februari 1721 te Sint Geertruid begraven. Zijn vrouw Agnes overleed veel jaren later. Zij was kennelijk niet erg geliefd binnen de familie. De twee kinderen uit het eerste huwelijk moesten door Hendriks zwager Lousbergh en diens vrouw Catharina Lucassen opgevoed worden en deze vonden Agnes een "quade stiefmoeder".²²⁾ Broer Michiel en zwager Hendrik Heynen met zijn vrouw Maria traden op als "vaderlijk momboir". E.e.a. leidde tot diverse processen, ook na het overlijden van Hendrik Lucassen. Eén proces ging over de rechten op financiële vergoeding, die zwager Lambert Lousbergh meende te hebben door het in zijn gezin opvoeden van de kinderen uit Hendriks eerste huwelijk.²²⁾ Hij verloor dit proces op juridische vormfouten. Er was verder nogal medelijden met die twee kinderen. Zo legateerde hun oom Philip Haesen al zijn patriomoniale erfgoederen aan hen.²³⁾

Hoe verliep het dagelijkse leven van het gezin van Hendrik Lucassen? We weten er niet zoveel over, maar wel een aantal feiten. Zo blijkt, dat 2 mei 1736 Duitse troepen door het gebied van Moerslag trokken en dat veel inwoners inkwartiering kregen.²⁴⁾ Agnes, weduwe van Hendrik Lucassen ontkwam daaraan, maar had wel financiële schade geleden door die doortocht. Zij deklaarde althans een bedrag van 0-2-0. De troepen trokken gelukkig snel weg en verschenen daarna in Maarland.

En hoe ging het verder met de kinderen van Hendrik? Zoon Hendrik komt aan bod onder VIII, Anna Maria (uit het eerste huwelijk) trouwde -waarschijnlijk- met Lambert Boheur (in Sint Geertruid), zoon Cornelis met Marie Catharina Rutten, Jacob met Petronella Beckers. Over Johanna, Jan en Anna Maria zijn -nog- geen gegevens boven tafel gekomen.

VIII. HENDRIK LUCASSEN (1717-1792)

Hendrik werd op 26 maart 1717 in Sint Geertruid gedoopt. Hij was een zoon uit het tweede huwelijk van zijn vader. Op 17 mei 1744 vonden de ondertrouw en het huwelijk plaats met Magdalena Gielkens uit Gulpen. De ondertrouw was in Sint-Geertruid, het huwelijk in Gulpen. Het echtpaar kreeg 9 kinderen: Jan (volgt IX), Maria Agnes, Maria Barbara, Hendrik, nog een Hendrik, Lucia, Anna Maria, Maria Catharina en Andries. Het gezin woonde eerst in Sint Geertruid en verhuisde later -1757/1759- naar Gulpen, waar zij "aan het Veld" woonden. Ook deze Lucassen was landbouwer van beroep en ook hij was welgesteld. Hendrik overleed op 25 februari 1792 in Gulpen, zijn vrouw drie jaar later.

In 1759 kocht Hendrik voor 1500 gulden Maastrichter Cours een huis met tuin, schuur, loodsen, moestuin en weiden te Moerslag.²⁵⁾ Notaris bij deze koop was Cornelis Huynen te 's-Gravenvoeren. Daar werd ook de akte getekend. In 1769 kocht Hendrik een huis met stal en groentetuin in Gulpen. Op 5 juli 1791 maakten Hendrik en Magdalena hun testament.²⁶⁾ Hendrik was toen al ziekelijk. Uit de akte blijkt, dat zij toen nog steeds in het eerder genoemde huis "aan het veld" woonden. In 1796 ging Hendrik in beroep tegen een vonnis van de schepensbank, waarin gesteld werd, dat zijn zoon Jan bij een ruzie geslagen zou hebben.²⁷⁾

IX. JAN LUCASSEN (1757-??)

Jan, geboren op 15 maart en -pas- gedoopt op 26 maart 1757 te Sint geertruid trouwde op 24 mei 1778 te Gulpen met Anna Barbara Custers uit Hoensbroek. Zij gingen wonen in Eijsden en kregen daar 8 kinderen waarvan twee tweelingen. De ene tweeling is kort na de geboorte overleden. Het beroep van Jan was wagenmaker. In 1799 kocht hij drie huisjes, die hij kennelijk wilde gebruiken voor zijn bedrijfje. Zie voor de beschrijving van die huisjes het tijdschrift "Uit Eijdsdens Verleden" no. 50 van juni 1990. De huisjes lagen op de hoek van het Vroenhof en de Raadhuisstraat te Eijsden. Er is tot dusverre nog weinig bekend over het leven van het gezin. Zelfs weten we niet, waar en wanneer Jan Lucassen overleden is. Wellicht is hij na het overlijden van zijn vrouw op 29 november 1828 uit Eijsden weggegaan en ergens in België overleden.

X. JAN RENIER LUCASSEN (1784-1848)

Jan Renier, veelal alleen Renier genoemd, werd op 27 juni 1784 in Eijsden geboren en de volgende dag gedoopt. Hij trouwde -voor die tijd laat- op 11 november 1815 te Eijsden met Maria Sophia Lambrix, eveneens uit Eijsden. Er kwamen 12 kinderen, waarvan er één vroeg overleden is. Jan Renier werd niet als zijn vader wagenmaker (rademaker), woonde o.m. in huis no. 124. Op 25 augustus 1845 leende hij ruim twaalfhonderd gulden van de Rooms Katholieke Kerkfabriek te Breust. Als waarborg stelde hij zijn huis etc. aan het Stiegel en zes stukken land.²⁹⁾ Volgens de memorie van successie na Reniers overlijden op 30 juli 1848 bezat hij alleen een perceel bouwland aan het Boomken te Eijsden.²⁸⁾ Zijn bezit was echter veel groter, maar hij zal het merendeel wel tijdig hebben overgeschreven op naam van zijn vrouw of van zijn kinderen. Dit laatste blijkt ook uit de memorie van successie bij het overlijden van Sophia Lambrix.³⁰⁾

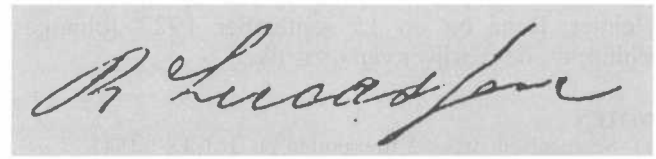
XI. JAN HENDRIK LUCASSEN (1819-1872)

Jan Hendrik was de oudste zoon van Jan Lucassen. Hij werd op 8 november 1819 in Eijsden geboren en woonde bij zijn huwelijk met Anna Maria Josephine Collard in Lanaye (Belgie). Op 18 mei 1849 in de Spauwenstraat 56 te Eijsden.

Vier kinderen werden vrij kort op elkaar geboren: Renier

(volgt XII), Maria Elisabeth, Sophia en Jan Lodewijk. Jan Hendrik was van beroep eerst wagenmaker, later broodbakker. Na zijn overlijden op 11 december 1872 nam zijn vrouw het broodbakkersbedrijf over. In eerdere jaren, o.m. ten tijde van haar huwelijk, was zij herbergierster.

XII. RENIER LUCASSEN (16-1-1851 - 27-3-1931)

Renier trouwde op 15 november 1877 te Eijsden met Maria Elisabeth Theelen. Zij hadden elkaar leren kennen op het kasteel te Aubel (België), waar ze beiden werkzaam waren geweest. Na hun huwelijk nam Renier het bedrijf van zijn vader over en werd dus broodbakker. Het gezin woonde eerst in de Spauwenstraat te Eijsden en daarna in de Langstraat, die later Wilhelminastraat werd genoemd. In november 1902 werd vergunning aangevraagd om een bakoven met werkplaats te mogen bouwen bij het toen nieuwe huis aan de Langstraat. Er kwamen 8 kinderen, waarvan er één kort na de geboorte overleed. Slechts drie kinderen trouwden: de zoons Louis Hubert (volgt XIII) en Jan Louis, en dochter Marie Christine Renée.

JEZUS † MARIA † JOZEF
*Mijne kinderen, indien gij mijne lessen bewaart,
 zult gij begrijpen de vrees des Heeren en
 vinden de welenschap Gods. SPR. II.*

Bid voor de zielerust van zaliger

RENIER LUCASSEN,

weduwenaar van

Maria, Elisabeth THEELEN,

geboren te Eijsden, den 16 Januari 1851 en aldaar,
 versterkt met al de Genademiddelen der H. Kerk,
 zacht en tevreden in den Heer ontslapen, den 27
 Maart 1931.

Van krachten uitgeput stierf hij in een gelukkigen
 ouderdom en op gevorderden leeftijd gekomen tot
 de volheid der dagen. GEN. XXV.

Hij was een man vol geloof, godsdienstig en met
 gerechtigheid bekleed. TOB. XII.

Gelukkig de mensch, die zijn vrouwen stelt op
 God en niet omziet naar de ijdelheid of dwaasheid
 dezer wereld. ps. XXIX. Smartvolle dagen heeft hij
 geteld en rusteloze nachten gesleten. JOB. VII.

Doch hoewel God hem met eene kwaal bezocht,
 is hij tegen Hem niet verdrietig geworden. TOB. II.
 steeds indachtig, dat het lijden van den tegenwoordigen
 tijd van geene waarde is bij de toekomstige
 heerlijkheid ROM. VIII.

Dierbare kinderen, ik sterf maar mijne liefde
 sterft niet; in den Hemel zal ik u blijven beminnen;
 dient den Heer met oprechtheid en tracht te doen
 wat Hem behaagelijk is; bemint elkander met broederlijke
 liefde en helpt mij door uwe gebeden tot
 God. ROM. XV.

O mijn Jezus, barmhartigheid. 300 dagen afl.
 Onze Vader. — Hij ruste in vrede!

DRUKKERIJ, P. PETERS, EYSDEN.

Bidprentje van grootvader Renier Lucassen (VII).

XIII. LOUIS HUBERT LUCASSEN (14-5-1886 - 7-7-1968)

Louis Hubert was de vader van de schrijver van dit artikel. Hij werd na een klassieke letteren studie aan de universiteit van Luik leraar oude talen aan de gymnasia van achtereenvolgens Winschoten, Zutphen en Amsterdam. Op 28 september 1918 trouwde hij in Winschoten met Marie Riedel. Er kwamen drie kinderen: Louis, Reinier, René en op 15 september 1923 Johannes Philippus, de schrijver van dit artikel.

NOTEN

- 1) Schepenbank Breust 2, transporten, blz. 161, 13-1-1541.
- 1a) Rijksarchief Luik Inventaris A3, no 530, o.a. blz. 90 vs.
- 1b) Schepenbank Breust Protocollen, inv. no. 43, blz. 149 en 158.
- 1c) Schepenbank Breust Protocollen, inv. no. 45, blz. 86 van 15-10-1567.
- 2) Schepenbank Breust protocollen, inv. 45, blz. 88, 21-10-1567.
- 3) Schepenbank Breust procesdossiers, getuigenverklaring 26-2-1614, resp. transportregisters no. 6, 23-7-1614
- 4) Inbrenregister 1619.
- 5) Schepenbank Breust procesdossiers 1612, 1616, 1617, 1618.
- 6) Procesdossiers, 26-2-1625, getuigenverklaring.

- 7) LVO 5263., 1635 e.v.
- 8) LVO 5217, 11-5-1639 en 5-7-1639.
- 9) ARA. 1.0.1.19. inv. no. 2171^{II}, 3-7-1663, getuigenverklaring en LVO 5168, getuigenverklaring uit 1627.
- 10) LVO 5690.
- 11) LVO 5690.
- 12) LVO 5671.
- 13) LVO 5211, blz. 396, 3-4-1629.
- 14) LVO 5168, 4-2-1638.
- 15) Procesdossier 11-1-1644.
- 16) o.m. LVO 5218, 23-12-1643.
- 17) o.m. LVO 5221 en procesdossiers 24-2-1644.
- 18) Procesdossiers 27-4-1643 en 24-2-1644.
- 19) Schepenbank Breust 14, 8-10-1675 en 2-12-1675.
- 20) Collegiale St. Martin, no 528, no 102, 16-2-1703.
- 21) o.m. LVO 5283.
- 22) LVO 3275, 9-3-1722.
- 23) bijv. Collegiale St. Martin no. 39, blz. 38, 9-7-1707.
- 24) LVO 5546, 11-6-1736.
- 25) LVO 5340, blz. 184vs, 5-7-4-1759.
- 26) Notarieel Gulpen no. 454, no 1629, 5-7-1791.
- 27) Notarieel Gulpen no. 455, 17-7-1776.
- 28) M. vS. no 220.
- 29) Notaris Brouwers Eijsden no 152, 25-8-1845.
- 30) Mvs no 1662 (1857)

LIJST VAN IN MAASTRICHT OVERLEDEN NEDERLANDSE MILITAIREN IN DE JAREN 1814-1818

Mr. A.M.A. MAASSEN

In deze bijdrage die kan worden gezien als een vervolg op mijn artikel in dit blad over de in het militaire hospitaal te Maastricht gestorven Franse militairen -jaargang 16 (1988) nummer 3, blz. 83-96,- wordt een opsomming gegeven van militairen die behoorden tot het direct na de Franse bezetting op de been gebrachte Nederlandse leger. Het merendeel maakte deel uit van de hollandse "bezettingsmacht", die vanaf 5 mei 1814, toen Maastricht als laatste door de Fransen ontruimde vesting door de commissarissen van Z.K.H. de Prins van Oranje-Nassau in bezit was genomen ¹⁾, in deze stad werd gelegerd. Deze overledenen worden aangeduid in de desbetreffende akten van overlijden met de woorden: in garnizoen (in deze vesting). Een minderheid was van elders overgebracht of tijdens de doortocht van hun onderdeel ter verpleging opgenomen. In hun overlijdensakten staat ter onderscheiding van de garnizoenssoldaten vermeld: zich bevindende in het hospitaal van deze vesting.

De lijst is beperkt tot militairen geboren in Nederland alsmede in Belgisch Limburg. Militairen geboren in de rest van België, dat zoals bekend tot de afscheiding in 1839 tot het Verenigde Koninkrijk heeft behoord, en militairen van de twee Nassause regimenten en van de vier Zwitserse regimenten, die resp. tot 1820 en 1829 onderdeel waren van de Nederlandse krijgsmacht, ontbreken dus op de lijst.

Ter informatie van de lezer wordt vooraf een overzicht gegeven van de geschiedkundige gebeurtenissen die leidden tot de val van Napoleon en het ontstaan van het Koninkrijk der Nederlanden, alsmede van de wordingsgeschiedenis van het Nederlandse leger. Gekozen is voor de periode 1814 tot 1818 omdat met deze vijf jaren de moeilijke beginperiode van de legervorming als het ware werd afgesloten met het samensmelten van de tot het staande of beroepsleger behorende bataljons van linie met de uit dienstplichtigen bestaande bataljons van de Nationale Militie, althans voor wat de infanterie, toch

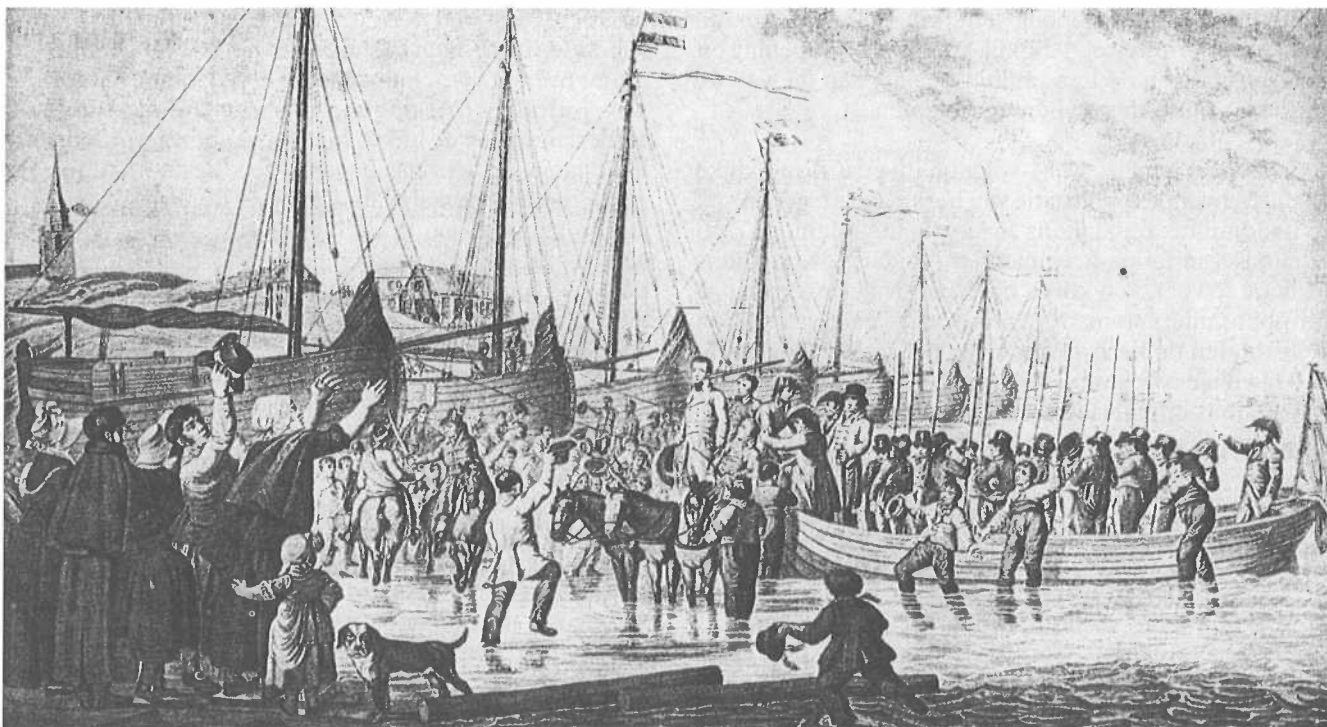
altijd nog het omvangrijkste deel van het leger, betreft. De nederlaag van Napoleon in de zogenaamde drievolkerenslag te Leipzig van 16 tot 19 oktober 1813 luidde de ondergang van de grote keizer in. Zijn legers, zwaar gedesillusioneerd en gedecimeerd niet alleen door de gevechtshandelingen maar ook door desertie en ziekten, trokken zich terug op de Rijn en vandaar richting Frankrijk. Reeds kort na de slag trokken voorhoedetroepen van de geallieerden via de noord-oostelijke provincies ons land binnen. De Fransen verdwenen zuidwaarts zodat in de herfst van dat jaar ons land ten noorden van de grote rivieren, op enige in vestingsteden achtergelaten garnizoenen na, vrij was van Franse troepen. Inmiddels had zich daar, op initiatief van een der vroegere regenten, Gijsbert Karel van Hogendorp, en gesteund door zijn medestanders Adam Frans Julius Armand, baron van der Duyn van Maasdam, en Leopold, graaf van Limburg Stirum, een beweging gevormd die zich inzette voor het herstel van de vrijheid en onafhankelijkheid van ons land onder leiding van de zoon van de overleden oud-stadhouder Willem V, die de koninklijke waardigheid zou moeten krijgen. Deze zoon bevond zich echter nog in Engeland waarheen hij met zijn vader bij de inval der Franse revolutionaire legers in 1795 was gevlucht. Ter voorkoming van een regeringsloos tijdperk vormde voornoemd driemanschap een voorlopig bestuur "in afwachting van de komst van Zijne Hoogheid den Heere Prinse van Oranje, en in zijnen Naam." ²⁾ In de proclamatie van 21-11-1813 van "het Algemeen Bestuur der vereenigde Nederlanden" werd o.m. iedereen van de eed van trouw en gehoorzaamheid aan de keizer der Fransen ontslagen; straf bedreigd tegen ieder die van nu af nog hand- en spandiensten zou verlenen aan de Franse autoriteiten; de oproep gedaan de wapens op te vatten ter verdrijving van de vijand en aan alle hollandse ambtenaren het bevel gegeven op hun post te blijven. De prins, gehoor gevend aan het verzoek van

het driemanschap om naar Nederland te komen, landde 30-11-1813 in Scheveningen en werd op 1-12 tot soevereine vorst uitgeroepen door de commissarissen-generaal van het algemeen bestuur te Amsterdam, (professor) J.M. Kemper en Fannius Scholten. ³⁾ In hun kennisgeving aan de "Landgenoten" geven zij hun de verzekering dat zij van het feit dat de Prins niet terugkomt als stadhouder Willem VI maar als soverein vorst Willem I, niets te duchten hebben, want "Uwe burgerlijke vrijheid zal door wetten, door eene die vrijheid waarborgende Constitutie, zekerder dan ooit gegrondvest zijn". Daarmede geven zij Willem I de stille wenk, dat de tijd van vóór de Franse revolutie definitief tot het verleden behoort en dat hij alleen als constitutioneel monarch acceptabel is. Daags daarna doet de Prins zijn intrede in Amsterdam waar hij als soverein vorst wordt ingehuldigd en plechtig belooft de soevereiniteit alleen te aanvaarden "onder waarborging eener wijze constitutie, welke uwe vrijheid tegen volgende mogelijke misbruiken verzekert." ⁴⁾

Bij zijn besluit van 6-12-1813 neemt de Prins daadwerkelijk de teugels der regering in eigen handen en wordt het Algemeen Bestuur der Verenigde Nederlanden met onmiddellijke ingang ontbonden onder dankzegging voor de bewezen diensten. ⁵⁾ Een van de eerste taken die de nieuw benoemde vorst zich stelt, is de gehele verdrijving der Fransen uit het nog door hen bezette deel van Nederland. Daarvoor heeft hij een leger nodig. In een pathetische proclamatie, eveneens op 6 december, doet hij een beroep op alle weerbare mannen om zich vrijwillig voor de militaire dienst te melden en op de landgenoten die dat niet kunnen, om ruime financiële steun te geven voor de aanschaf van wapens, voeding, kleding en verdere benodigdheden voor de oorlog. Een verwijzing naar de recente gebeurtenissen te Woerden, waar Franse troepen uit Utrecht naar Amsterdam oprukkend, slag leverden met de Oranje-Gardes uit Amsterdam en, na hun overwinning, in dat plaatsje aan

het plunderen en moorden sloegen, moest de noodzaak om te wapens op te nemen nog eens extra onderstrepen. ⁶⁾ De oproep van de vorst kreeg echter niet die weerklink die hij er van verwachtte, reden waarom deze op 20-12-1813 aankondigde dat "een aanzienlijk korps landmilitie" zal worden opgericht ter ondersteuning en aanvulling van de (uit vrijwilligers bestaande beroeps-)armee, terwijl "eene welgeregelde landstorm" zal worden belast met de plaatselijke verdediging. ⁷⁾ Ingevolge het bij dit besluit behorende "Reglement van algemeene Volkswapening" bestaat de Landstorm uit alle mannen van 17 tot 50 jaar. Wie een geweer danwel een jacht- of ganzenroer bezit moet dat als wapen meebrengen bij alle exercities, terwijl het vrijstaat om zich daarnaast te voorzien van sabels en pistolen. Wie geen geweer heeft, zal van gemeentewege worden bewapend met een piek volgens een door het departement van Oorlog voorgeschreven model. De exercities tot deelneming waaraan men verplicht is, vinden plaats op zondag "tusschen den ochtend kerktijd en dien van den namiddag." Naast de normale oefening in het hanteren van geweer en piek, krijgen de landstormers die in de nabijheid van vestingen of batterijen woonachtig zijn, nog onderricht "in het vak der Artillerie en de bediening van het grof geschut." De Landstorm heeft tot taak het bemannen van vestingen en andere posten als dit nodig wordt geoordeeld, het insluiten en blokkeren daarvan zolang deze nog in Franse handen zijn en het, bij het luiden van de alarmklok ten teken dat de vijand in aantocht is, innemen van posities op het bedreigde punt. Buiten deze buitengewone omstandigheden vindt er geen mobilisatie van de Landstorm plaats. Iedereen kan dus thuis blijven met als enige verplichting de zondagse oefening. Méér gebonden daarentegen waren de mannen van de Landstorm die deel uitmaakten van de schutterijen, die georganiseerd moesten worden in steden alwaar tot dus ver "eene gewapende burgermagt" bestaan heeft.

Deze schutters waren niet alleen verplicht tot geregelde

Aankomst van Prins Willem Frederik in Scheveningen 30-11-1813.

wapenoefening en tot het verdedigen der stad en jurisdictie, maar ook tot het betrekken der wachten en het doen van verdere gewone stedelijke diensten. Wel kunnen zij zich, behalve "bij opkomende gevaren", op eigen kosten laten vervangen als zij door werk of huiselijke omstandigheden verhinderd zijn "de schutterlijke diensten" te verrichten.

Dat enigzins uitvoerig is ingegaan op de Landstorm, die in strikte zin niet tot het leger kan worden gerekend, vindt zijn oorzaak hierin dat deze mobilisatie van weerbare mannen in het aangehaald besluit wordt voorgesteld als te zijn ingegeven door "de stem der Natie", die enthousiast gevraagd heeft om "algemeene wapening" om samen met de Geallieerden "den onverzoenlijken vijand" aan te vallen en te verdrijven, maar tevens om regels teneinde de uit vaderlandsliefde geboren initiatieven in goede banen te leiden. Het is daarom dat het eigenlijke leger, toentertijd Landmilitie genoemd, net zoals de schutterijen, werd gerecruteerd uit de Landstorm, die dus als een soort depotbataljon fungeerde. Meergenoemd Reglement zegt dan ook in artikel 30 dat uit de mannen van de Landstorm zal worden geformeerd "eene Landmilitie, voornamelijk bestemd tot verdrijving van den vijand, en tot verdere bescherming van den Vaderlandschen grond." In het kader van de -veronderstelde- opofferingsgezindheid voor het vaderland, wordt er van uitgegaan dat de toeloop van vrijwilligers het gevraagde aantal van 16.000 man infanterie en 4000 man artillerie kan opbrengen. Pas wanneer dat niet het geval is, zal via loting uitgemaakt worden wie het contingent moeten completeren. Voor de Landmilitie ligt de leeftijdsgrens tussen de 17 en 45 jaar.

Zoals de reglementering van de Landstorm opmerkelijk veel gelijkenis vertoont met die van de Napoleontische Gardes nationales, zo zijn de regels inzake de Landmilitie voor wat betreft de verdeling van het contingent over de departementen naar evenredigheid van de bevolking, over de loting, de vrijstellingen, de toelating van plaatsvervangers, nagenoeg letterlijk ontleend aan de Franse conscriptiewet.⁸⁾ Soldij, voeding, bewapening en rechtspositie van de Landmilitie is gelijk aan die van de reguliere armee, dus de beroepssoldaten.

In de maand januari 1814 volgden diverse Koninklijke besluiten over de organisatie van het staande leger en van de Landmilitie: 6 bataljons Jagers (lichte infanterie), 16 bataljons van linie, 4 regimenten cavalerie, 4 bataljons artillerie te voet, een korps rijdende artillerie, een bataljon pontonniers, mineurs en sappeurs en een bataljon trein zouden de kern vormen van het staande leger, dat uit vrijwilligers bestond; de Landmilitie zou bestaan uit 20 bataljons infanterie en 4 bataljons artillerie.

Voorts zou er nog een bataljon garnizoenstroepen worden samengesteld uit oud-gedienden die door leeftijd of oorlogverwondingen ongeschikt waren geworden voor de dienst te velde, maar wel nog in staat waren tot het verrichten van garnizoensdienst. Ook werden er vreemde troepen in dienst genomen: 2 bataljons Walen uit het voormalige bisdom Luik, die echter geen succes waren en 2 bataljons Nassause troepen uit de Duitse staten van de soevereine vorst. In de tweede helft van 1814 kwamen daar nog bij 3 Zwitserse regimenten infanterie, begin 1815 gevolgd door nog een vierde. De Nederlandse beroepsinfanterie werd per 1-12-1814

teruggebracht tot 12 bataljons van linie en 4 bataljons Jagers⁹⁾.

Intussen was de oorlog tegen Napoleon geëindigd in een overwinning van de Verbonden Mogendheden. Einde maart 1814 viel Parijs. Napoleon werd gedwongen afstand van de troon te doen en daarop verbannen naar het tussen Corsica en Italië gelegen eiland Elba. Op 30-5-1814 werd te Parijs het vredesverdrag gesloten, waarbij Frankrijk werd teruggebracht tot zijn grenzen van 1792. Vooral op aandringen van Engeland werd een principe-accord bereikt over het toevoegen van België (waarop Oostenrijk geen aanspraken meer maakte) aan Nederland om zodoende aan de noordgrens van Frankrijk een staat te creëren die in staat zou zijn een eerste buffer te vormen tegen eventuele nieuwe expansie-drang van dat land. Dit accord staat bekend als "de acht artikelen van Londen" en werd aldaar ondertekend op 21-6-1814 en door de soeverein vorst geaccepteerd op de 10e juli d.a.v.¹⁰⁾ In afwachting van de definitieve regeling en bekrachtiging door Engeland, Oostenrijk, Pruisen en Rusland tijdens het in het najaar te beginnen Congres van Wenen, aanvaardde deze namens genoemde Mogendheden het bestuur over België op 1-8-1814. Hij volgde als zodanig de vorige, nog door Oostenrijk benoemde gouverneur-generaal, Baron Vincent.¹¹⁾ In zijn op die dag te Brussel uitgegeven proclamatie spreekt hij de hoop uit dat hij slagen mag in het voorbereiden en bevorderen van de vereniging van Nederland en België en in zijn streven om van beide "eenen sterken en bloeienden Staat te maken."¹²⁾ Met ingang van deze datum werd het voormalige Franse departement van de Nedermaas, dat begin 1814 was bevrijd door Russische troepen onder commando van generaal Ferdinand Freiherr von Wintzingerode en waarvan het territorium ongewijzigd was gebleven, in tweeën gesplitst, te weten het gedeelte gelegen op de linker Maasoever en het gedeelte gelegen op de rechter Maasoever. Dit was een uitvloeisel van de afspraken van de Geallieerden tijdens de besprekingen die leidden tot de vrede van Parijs op 30-5-1814, om de veroverde gebieden militair bezet te houden en te doen besturen namens de Mogendheden totdat over de verdeling daarvan een definitieve regeling was getroffen in Londen en Wenen. Zo zouden de Nederlanden op de linker Maasoever bezet worden door Hollandse en Engelse troepen en bestuurd door de gouverneur-generaal van België - de Prins zoals we gezien hebben - en in de landen tussen Rijn, Maas en Moezel Pruisische troepen gelegerd worden, terwijl het bestuur daar zou worden uitgeoefend door de gouverneur-generaal van de Neder- en Middenrijn. Voor de zgn. generaliteitslanden op de rechter Maasoever, die vanaf de bevrijding waren bestuurd door commissarissen in naam van de Prins, betekende dit dat dezen het veld moesten ruimen, omdat de nieuwe machthebber geen inmenging in zijn bestuur van die kant duldde. Op de linker Maasoever bestond deze conflictsituatie niet en konden de commissarissen in de generaliteitslanden het bestuur blijven uitoefenen namens de Prins, omdat deze tevens gouverneur-generaal van België was, totdat op 1-1-1815 deze landen werden gebracht onder het provinciaal bestuur van Brabant, met dien verstande dat Maastricht en Venlo rechtstreeks onder dat bestuur kwamen te staan en de overige plaatsen onder de arrondissementscommissaris van Eindhoven, die als intermediair fungeerde.¹³⁾ De andere gebieden links en rechts

van de Maas als hierboven bedoeld, werden officieel Nederlands grondgebied op 12 mei 1815 toen aan de commissaris-generaal van de koning der Nederlanden de landen werden overgedragen die door het Congres van Wenen aan Nederland waren toebedeeld. Zij gingen volgens de Grondwet, afgekondigd bij Koninklijk besluit van 24-8-1815,¹⁴⁾ deel uitmaken van de nieuw gevormde provincie Limburg onder een eigen gouverneur, zoals bij Koninklijk besluit 2-10-1815, no. 95, bepaald was.¹⁵⁾ Als zodanig was door Koning Willem I benoemd de toen 58-jarige, te Tornhout in West-Vlaanderen geboren Charles de Brouckère.¹⁶⁾

De overname van het bestuur namens de Verbonden Mogendheden over België door de soevereine vorst op 1-8-1814 had tot gevolg dat de verdere opbouw en organisatie van het beroepsleger, waarmede ook daar een eerste begin was gemaakt direct na de bevrijding, krachtig ter hand werd genomen. De toegedachte bufferfunctie moest toch waar gemaakt worden! Volgens het organisatieplan dat per 1-9-1814 in werking moest treden, moest het Belgische leger bestaan uit 10 bataljons infanterie van linie, 2 bataljons Jagers, 2 regimenten cavalerie, nadien nog uit te breiden met een derde, 1 bataljon artillerie te voet en 2 compagnieën rijdende artillerie. Al deze korpsen kregen dezelfde formatie als de Nederlandse. Tenslotte werd in oktober nog de oprichting bevolen van 7 compagnieën marechaussee belast met de handhaving van de openbare orde, de uitvoering van wetten en het waken voor de veiligheid van de grenzen en op de grote wegen.¹⁷⁾ Opgemerkt wordt dat dit leger - evenals in Nederland trouwens - grotendeels op papier bestond. De werving van vrijwilligers vlotte niet. Daar hadden de terugkeer van grote aantallen soldaten uit de Franse dienst na het beëindigen van de oorlog en de daarop gevolgde liquidatie van de Franse legers weinig aan veranderd. In Nederland, waar Franse ex-soldaten kennelijk met zachte drang ingelijfd waren in de armée, hadden de autoriteiten een menigte reclames moeten incasseren over deze praktijken. En hoewel de soevereine vorst deze protesten niet kon delen, omdat de betrokken "jongelingen" het einde van hun Franse diensttijd en hun terugkeer in het vaderland alleen te danken hebben: "aan de zegevierende wapenen der geallieerde Mogendheden en de heilige insurrectie der Nederlanders tegen vreemde overheersching; dat derhalve bovengenoemde jongelingen ook in billijkheid geacht worden verplicht te zijn, voor eenen bepaalden tijd, hun eigen land te dienen, ten einde mede te werken tot consolidering van die orde van zaken, waaraan zij alleen hunne vrijheid verschuldigd zijn, . ." ontquam hij er niet aan de order uit te vaardigen, dat wel alle overtuigende middelen kunnen worden aangewend om de Franse conscripts tot het aangaan van een vrijwillig engagement over te halen, maar dat zij die er de voorkeur aan geven om naar huis terug te keren, daarin vrij gelaten moeten worden. Voorts moet aan hen, die reeds ingelijfd zijn en bewijzen dat dit niet op vrijwillige basis is gebeurd, noch te bewegen te zijn in dienst te blijven, ontslag worden verleend onder voorwaarde dat zij het genoten handgeld en de waarde van kleding en uitrusting terug betalen.¹⁸⁾ Er is geen reden om aan te nemen dat in België de animo om opnieuw dienst te nemen, nu in het leger dat voorbestemd is om een Nederlandse vorst te dienen, groter zou zijn dan in Nederland zelf. Een regeling om het staande leger zo nodig aan te vullen met dienstplichtigen

zoals Nederland die kende in het Reglement op de Landmilitie, bestond in België in 1814 nog niet. Overigens heeft genoemd Reglement ook in Nederland weinig bijgedragen aan de legervorming, omdat daar op 29-3-1814 de door de soevereine vorst toegezegde constitutie door de grote vergadering van de daarvoor uitgezochte 600 Aanzienlijken te Amsterdam werd goedgekeurd.¹⁹⁾ In deze Grondwet was in het gedetailleerde zesde hoofdstuk over de Defensie aan de soevereine vorst iedere zeggenschap omtrent de dienstplicht ontnomen. Regels daaromtrent mochten van toen af aan alleen nog maar gemaakt worden bij wet. De zorg van de soevereine vorst strekte zich alleen uit tot het instandhouden van een beroeps zee- en landmacht, "aangeworven uit vrijwilligers, hetzij inboorlingen of vreemden, teneinde te dienen in of buiten Europa naar de omstandigheden." Los van het beroepsleger staat dan de militie - nu Nationale Militie geheten i.p.v. Landmilitie- "zoo veel mogelijk te nemen uit vrijwilligers, en anders bij loting, uit de ongetrouwde Ingezeten van 18 tot 22 jaren." Als derde tak voor de landsverdediging noemde de Grondwet de schutterijen, die in tijden van oorlog en gevaar ingezet worden tegen de aanvallen van de vijand. Deze schutterijen "dienen als een Landstorm tot verdediging des Vaderlands." Bepalingen omtrent de Landstorm zijn in het vervolg ook alleen voorbehouden aan de wetgever. De desbetreffende organieke wetten kwamen tot stand op 27-2-1815.²⁰⁾ In het kader van deze verhandeling zullen de schutterijen verder buiten beschouwing worden gelaten en beperken we ons tot een samenvatting van de voornaamste bepalingen met betrekking tot het korps nationale militie, waarvan de sterkte, aldus de wet, zal overeenkomen met 1% van de bevolking. Het korps mag nooit naar de kolonies worden gezonden en, zonder bijzondere toestemming van de Staten-Generaal, niet buiten de grenzen der Verenigde Nederlanden worden gebruikt. Wie voor de nationale militie opgeroepen kan worden, zagen we reeds hiervoor. Het land wordt ingedeeld in militie-districten van omtrent 100.000 inwoners. Uit elk district zullen dus een 1000 man moeten geleverd worden ter bemanning van een bataljon infanterie en een afdeling artillerie. Een militie-commissaris is in ieder district, dat weer onderverdeeld is in 10 militie-kantons van ongeveer 10.000 zielen, verantwoordelijk voor de goede gang van zaken op het stuk van de militie. Daarnaast zal een militie-raad onder voorzitterschap van een lid van provinciale staten zich bezighouden met de beoordeling der redenen van vrijstelling en het onderzoek der plaatsvervangers en nummerverwisselaars. Van zijn beslissing staat beroep open op Gedeputeerde Staten. De dienstplicht duurt vijf jaren met dien verstande dat de dienstplichtigen elk jaar samenkomen voor wapenoefeningen en dat slechts een vierde van de militie constant onder dienst is. Het aantal "blijvers" wordt eerst gezocht in dienstweigeraars die zonder loting zijn ingelijfd, dan in de plaatsvervangers en de nummervwisselaars en tenslotte in hen die willen blijven. Pas als het vereiste aantal niet wordt bereikt, wordt het restant via loting aangevuld.

Deze eerste militie-wet is, net als het reglement op de Landmilitie, in vele opzichten een copie van de Franse conscriptiewet. Om te eindigen een frappante bepaling over de vrijwilligers waaruit het vereiste contingent militairen geheel of gedeeltelijk kon bestaan en voor wie de leeftijdsgrenzen van 18-35 jaar golden: "Het plaatse-

lijk bestuur zal de vrijwilligers bij voorkeur zoeken uit de bedeelde en in de verschillende godshuizen opgevoed wordende personen; zullende hetzelve hierin te werk gaan met overleg der onderscheidende armbestuurders en regenten der godshuizen." (!)

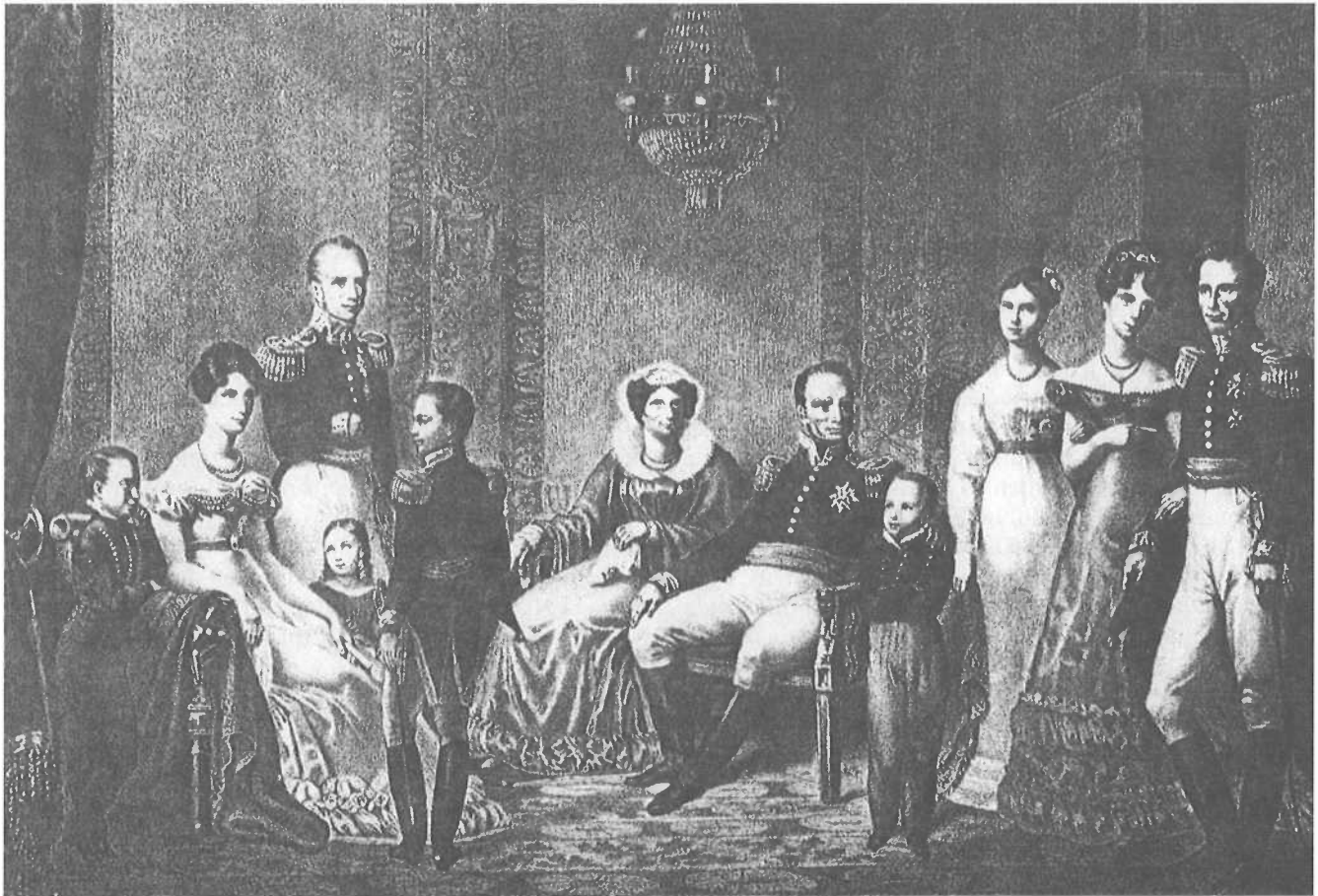
Zo was de situatie toen Napoleon op 1-3-1815 van Elba wist te ontsnappen en in Golfe-Juan (bij Cannes aan de Rivièra) aan land ging. Vervolgens trok hij richting Parijs, tijdens welke reis het getal aanhangers steeds groter werd. Toen hij na drie weken Parijs bereikte, wachtte hem daar een triomfaal onthaal. De Verbondenen die - terecht - een herhaling vreesden van de Napoleontische veldtochten in het verleden, trokken een grote troepenmacht samen in België. Napoleon die inmiddels er in geslaagd was een groot leger te formeren, rukte tegen hen op. Op 16, 17 en 18 juni 1815 kwam het tot een treffen op zo'n 20 km. ten zuiden van Brussel bij de plaats Waterloo. Na aanvankelijk succes werd Napoleon op de 18e vernietigend verslagen. Door deze nederlaag kwam er een definitief einde aan Napoleon's carrière. Tien-duizenden doden en gewonden achterlatend op het slagveld, vluchtte hij naar de kust waar hij zich in Rochefort overgaf aan de bevelhebber van een voor de kust liggend Engels marine-schip. Als krijgsgevangene werd hij naar Engeland gebracht en vandaar uit naar zijn laatste ballingsoord Sint-Helena, een klein eilandje in de Atlantische Oceaan, ruim 2000 km. uit de kust van de West-Afrikaanse staat Angola. Daar stierf Napoleon op 5-5-1821, 51 jaar oud.

Door de onverwachte terugkeer van Napoleon in Frankrijk raakten de zaken in Nederland in een stroomversnelling. Op 16-3-1815 vaardigde de soevereine vorst -vooruitlopend op de bekrachtiging door het Wener Congres van de acht artikelen van Londen- daartoe gedwongen door "de onverwachte gebeurtenissen, die in eenen naburigen staat plaats vinden", het besluit uit dat Nederland en België voortaan verenigd zouden zijn in het Koninkrijk der Nederlanden en dat hij voor zich en zijn wettige nakomelingen de koninklijke waardigheid en de titel van koning aannam.²¹⁾ Reeds de volgende dag volgde zijn besluit tot mobilisatie van 30 bataljons, 10 eskadrons en 10 batterijen. Dit veldleger zou worden ingedeeld in 3 divisies infanterie van 2 brigades en een Indische brigade, uit voor de kolonies bestemde troepen bestaande, alsmede 3 brigades cavalerie, en kwam te staan onder het opperbevel van Prins Frederik, de tweede zoon van de koning, onder het oppergezag van koning's oudste zoon en erfopvolger de Prins van Oranje, toenmaals nog commandant en chef van alle geallieerde troepen in de Nederlanden. Toen deze laatste begin mei als zodanig moest plaats maken voor de Hertog van Wellington, werd hij door de koning tot opperbevelhebber der Nederlandse troepen benoemd en kreeg Prins Frederik het bevel over een legerafdeling, bestaande uit de Indische brigade en de 1e infanterie divisie, die deel uitmaakte van een Engels legerkorps.²²⁾ In die tijd volgden de Koninklijke Besluiten aan de lopende band. In chronologische volgorde worden genoemd de besluiten van:

- 25-3-1815 tot het in werking brengen van artikel 18 van de wet op de nationale militia (Staatsblad 31) waarbij de inwoners van de Hollandse provincies worden opgeroepen zich te laten inschrijven voor de

loting voor zover zij op de 1e januari 1815 hun 19e jaar zijn ingetreden en hun 23ste nog niet hebben volbracht.

- 26-3-1815 tot organisatie van de schutterijen, het brengen in een staat van paraatheid zodat zij "desnoods ter verdediging van de grenzen krachtdadiglijk kunnen medewerken" alsmede, om aan het grote aanbod van vrijwilligers tegemoet te komen, het formeren van cavalerie-eenheden te Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Utrecht en Arnhem (Staatscourant 1815, no. 74)
- 1-4-1815 tot het formeren van korpsen vrijwillige infanterie "in het vooruitzigt, dat een soortgelijke maatregel (als die voor de cavalerie) voor de versterking van het voetvolk niet minder gunstige resultaten hebben zal." (Staatscourant 1815, no. 81)
- 1-4-1815, dezelfde dag waarop het noord- en zuidnederlandse leger met elkaar werden verenigd, tot oprichting van een korps nationale militia van 25.000 man in de departementen welke het Gouvernement van België hebben uitgemaakt. (Journal officiel, no. 4, deuxième trimestre 1815, blz. 58-67) De oprichting is, gelet op de omstandigheden "onvermijdelijk" en geschiedt op dezelfde voet als in Nederland omdat "door de vereeniging van alle Nederlandsche Provinciën onder dezelfde Regering, tevens een gelijkvormig sijsthema omtrent de middelen van verdediging behoort plaats te vinden". Onder de acht departementen waarop het besluit van toepassing is, behoort ook het departement van de Nedermaas. Zoals wij vroeger al zagen, is dit het gebied op de linker Maasoever zonder de generaliteitslanden. Tot 19 april kunnen de vrijwilligers zich laten inschrijven. Als het contingent dan niet voltallig is, wordt op 20 april overgegaan tot loting ter aanvulling van het ontbrekende deel. Dienstplichtig zijn, anders dan in Nederland, ongetrouwden of weduwnaars zonder kinderen in de leeftijdsgroep van 18 tot en met 35 jaar, "hetwelk eene tusschentijd van 17 jaren uitmaakt."
- 13-4-1815 tot vaststelling van nadere regels omtrent de wijze van loting, de redenen van vrijstelling en de manier waarop men zich kan laten vervangen, behorend bij voormeld besluit. (Journal officiel, no. 5, deuxième trimestre 1815, blz. 70 e.v.)
- 13-4-1815 tot de oprichting van burgerwachten in alle gemeenten der zuidelijke provincies der Nederlanden op dezelfde voet als in de noordelijke provincies in de wet op de schutterijen is geregeld. Taak: waken voor de binnenlandse rust en de ordehandhaving om zodoende troepen vrij te maken voor de eigenlijke landsverdediging. (Journal officiel, no. 6, deuxième trimestre 1815, blz. 90 e.v.)
- 16-4-1815 tot oprichting in de zuidelijke provincies van een of meer compagnieën infanterie of cavalerie, bestaande uit vrijwilligers die de benaming zullen voeren van "Keur-Vrijwilligers". (Journal officiel, no.8, deuxième trimestre 1815, blz. 118 e.v.)
- 1-5-1815 tot het in werking brengen van artikel 18 van de wet op de nationale militia, waarbij de inwoners van het 21e militia-district, samengesteld uit het voormalig Staats-Brabant en het Land van Overmaze, worden opgeroepen zich voor de loting te laten inschrijven voor zover zij op de 1e januari 1815 hun 19e jaar zijn ingetreden en hun 23ste nog niet hebben volbracht. (Staatsblad 35). Hierbij krijgen de inwoners van de

De koninklijke familie omstreeks 1827. In het midden koning Willem I en zijn vrouw koningin Wilhelmina. Links kroonprins Willem en zijn gemalin Anna Pavlovna en hun kinderen. Rechts prinses Marianne, prinses Louise van Pruisen en haar man prins Frederik. Litho van Linati.

generaliteitslanden, links en rechts van de Maas, dezelfde verplichting opgelegd als die van de Hollandse provincies bij besluit van 25-3-1815, hierboven reeds vermeld.

- 5-6-1815 tot het van toepassing verklaren van de besluiten van 1-4 over de oprichting van een nationale militie in de zuidelijke provincies, 13-4 over de wijze van lichte van die militie en 16-4 over de vrijwilligers, in de provincies "gelegen aan de oevers van de Maas, onlangs met Ons Koninkrijk vereenigd." Dit zijn de landen gelegen op de rechter oever van de Maas, daaronder begrepen het kanton Horst, gelegen op de linker oever, dat voorheen heeft behoord tot het departement van de Roer. Vroeger zagen we reeds dat de landen van het gouvernement-generaal van de Neder- en Middenrijn op 12-5-1815 aan Nederland werden overgedragen. Met de loting moet hier begonnen worden op 1-7-1815, uiteraard weer voor zover er vrijwilligers te weinig zijn om het contingent vol te maken, dat bepaald is op 6.000 man.

Voor de genealogen onder ons is het goed de inventaris van de provinciale archieven, die zich bevinden in het Rijksarchief te Maastricht, terzake te raadplegen. De situatie met betrekking tot de militie is, zeker in de eerste twee jaren van de dienstplicht, nog al ingewikkeld omdat voor het grondgebied van de latere provincie Limburg verschillende regelingen van kracht zijn. In genoemde inventaris wordt duidelijk en overzichtelijk aangegeven welke gemeenten onder welke militiekantons vallen en onder welke inventarisnummers de onderscheiden

stukken inzake de lotingsregisters te vinden zijn.²³⁾ Aan het slot van deze opsomming van maatregelen om het koninkrijk in staat van paraatheid te brengen in verband met de come-back van Napoleon en tevens om de van de zijde van de Geallieerden verwachte oorlogspanning op grond van de aan het vergrote koninkrijk toegedachte rol waar te maken, wordt hierbij nog de aandacht gevestigd op de bij wet gegeven goedkeuring om de nationale militie in te zetten zowel buiten als binnen de grenzen van het Koninkrijk "gedurende den loop der krijgsverrichtingen tegen Napoleon Bonaparte en in allen gevalle tot aan het einde van het tegenwoordige jaar."²⁴⁾ Deze wet was noodzakelijk op grond van de in Nederland geldende wet op de nationale militie die voor het gebruik van dit korps buiten de landsgrenzen de bijzondere toestemming van de Staten-Generaal vereiste. In België bestond nog geen militiewet, doch het koninklijk besluit van 1-4-1815 tot oprichting van een korps nationale militie aldaar, bepaalde daaromtrent dat het korps zich niet buiten de grenzen der Nederlanden zal begeven "dan alleen in gevalle het toneel eener nationale Oorlog op vijandelijk grondgebied mogt worden overgebracht."

Welke juridische consequenties, theoretisch gezien, verboden zouden kunnen worden aan deze verschillen, in de praktijk moet het uitgesloten worden geacht dat er ten aanzien van de Nederlandse en van de Belgische militie -die inmiddels deel uit maakten van één en hetzelfde leger- op dit punt een afwijkend beleid zou (kunnen) worden gevoerd.

De afloop van de "100 dagen" van Napoleon is reeds hierboven geschetst. Bij de 2e vrede van Parijs op 20-11-1815 werden de grenzen van Frankrijk nog verder teruggebracht, nu naar de toestand van 1790. Het koninkrijk der Nederlanden spon daar garen bij door uitbreiding van zijn grondgebied met Bouillon, Chimay, Philippeville en Mariënbourg in het zuiden van België.²⁵⁾ Na de vrede keerden de troepen terug naar huis dan wel naar hun garnizoenen en kwamen de legeraffaires in rustiger vaarwater terecht. Inmiddels was ook de nieuwe Grondwet, die de constitutie van 1814 moest vervangen in verband met de vereniging van Nederland en België en het aanvaarden van de koninklijke waardigheid door Willem I, op 24-8-1815 goedgekeurd, zodat er ook voor België een militiewet moest komen. Regeling van zaken aangaande de militia was nu ook daar niet langer mogelijk via Koninklijke besluiten. Het achtste hoofdstuk van die Grondwet telde het dubbele aantal artikelen van die van 1814, namelijk twaalf. Dit komt enerzijds omdat een aantal artikelen van 1814 nu verwoord zijn in twee artikelen zonder inhoudelijke wijziging en anderzijds door het opnemen van bepalingen die reeds in de militiewet van 1815 waren opgenomen, zoals het absoluut verbod om de militia naar de koloniën te sturen en de noodzaak van de bijzondere toestemming van de Staten-generaal voor het gebruik van de militia buiten de grenzen van het Rijk. In feite is er maar één nieuwe bepaling: het in dienst nemen van vreemde troepen mag alleen nog maar "met gemeen overleg des Konings en der Staten-Generaal" en als de Koning daarover "kapitulatiën" (overeenkomsten) sluit, moet hij deze aan de Staten-generaal mededelen "zoodra Hij zulks geraden oordeelt." De bevoegdheid van de koning om buitenlandse troepen voor het staande leger te werven, wordt dus erkend zij het onder toezicht van de volksvertegenwoordiging.²⁶⁾

In de twee jaren dat ervaring was opgedaan met het leger en met name het laatste half jaar van mobilisatie en oorlog was het besef gegroeid, dat de filosofie dat de landsverdediging kan worden toevertrouwd aan een beroepsleger, bestaande uit in- en uitheemse vrijwilligers, eventueel met een kleine aanvulling van dienstplichtigen, in de praktijk niet te verwezenlijken was. De werving van vrijwilligers, zowel voor het beroepsleger als voor de militia, had nooit aan de vraag kunnen voldoen. Daardoor moest er steeds meer een beroep worden gedaan op de dienstplichtigen, wier aantal zich meer en meer uitbreidde en tenslotte dat van de beroepssoldaten in belangrijke mate overtrof. Door dit numerieke overwicht verdrong de militia de staande armee van de haar toegedachte eerste en voornaamste plaats.

Om deze ontwikkelingen bij te blijven en een nauwere samenwerking tussen beide gescheiden legeronderdelen te bevorderen, werd op 8-10-1815 een reorganisatie van de infanterie doorgevoerd.²⁷⁾

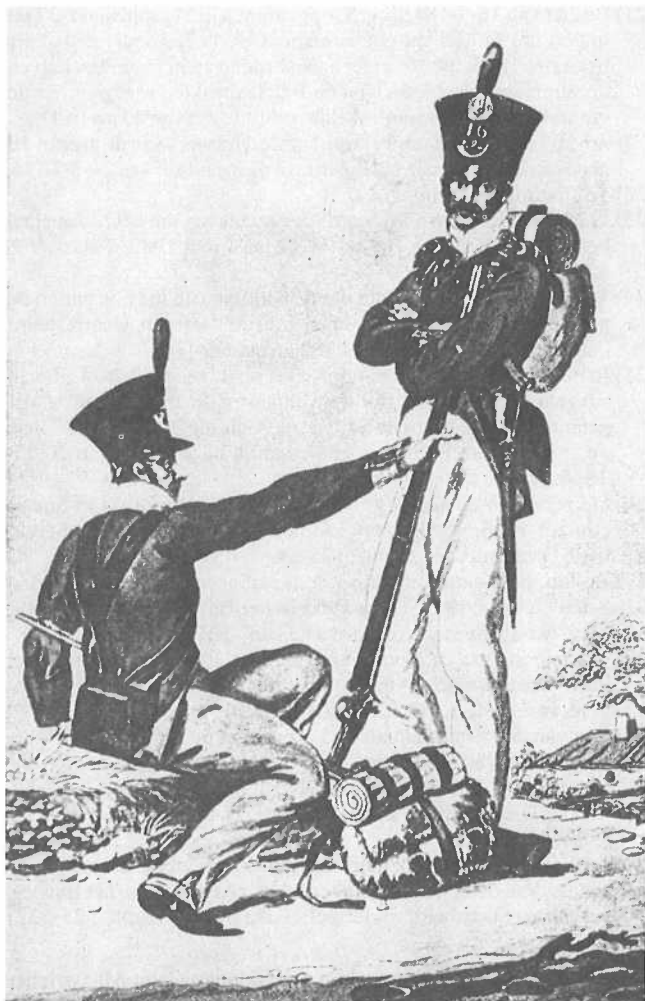
Deze hield in de formatie van afdelingen infanterie, ieder bestaande uit drie bataljons infanterie nationale militia en één bataljon infanterie of jagers van de staande armee. De voorlopige samenstelling van de onderscheiden afdelingen was vermeld op de bij dit besluit behorende lijst. Voor Limburg is het aardig te weten, dat het 48ste bataljon nationale militia, afkomstig uit het arrondissement Roermond, samen met het 19e uit Nijmegen en het 20ste uit Grave, alsmede het 16e bataljon Jagers van linie, de 13e afdeling infanterie gingen vormen. De vier

depots van de afdeling - elk bataljon had zijn eigen depot - werden gevestigd te Nijmegen. Het 44ste bataljon uit het arrondissement Maastricht, het 42e uit Turnhout en het 43ste uit Hasselt waren voorbestemd te gaan samenwerken met het 18e bataljon Jagers van linie in de 14e afdeling infanterie. De depots van deze afdeling werden ondergebracht in Maastricht. Beide Jager-bataljons van het staande leger waren van Noord-Nederlandse komaf.²⁸⁾ In totaal kwamen er 17 afdelingen infanterie - evenveel als er bataljons waren bij de staande armee - waarin de 17 x 3 = 51 militiebataljons - 20 Noord-Nederlandse genummerd 1 tot en met 20, en 31 Zuid-Nederlandse met de nummers 21 tot en met 51 - werden ingedeeld. Omdat de nieuwe door de Grondwet vereiste militia-wet op zich liet wachten, maar ondertussen de werkzaamheden met betrekking tot de in dienst zijnde lichten en de toekomstige lichten normaal doorgang moesten vinden, werden er in de loop van 1816 nog enige regelingen getroffen, zoals:

- de wet van 6-1-1816 bepalende dat de nationale militia in Noord- en Zuid-Nederland in haar geheel moest worden "samengehouden" tot 1 april 1816 en dan nog voor de helft tot 1 juli d.a.v. in plaats van, zoals bij wet resp. K.B. in 1815 was verordonneerd, slechts 1/4 deel. (Staatsblad no. 3)
- het besluit van 7-2-1816 bevelende de inschrijving in de zuidelijke provincies en in het Groothertogdom Luxemburg van jongemannen van 18 tot en met 22 jaar in de lotingsregisters. (Staatsblad 12)
- het besluit van 29-10-1816 houdende de oproeping van de op 7-2-1816 ingeschreven dienstplichtigen tot vervanging van de afgezwaaide militairen en tot het voltallig maken van het contingent dat voor de zuidelijke provincies en Luxemburg bepaald is op 1/5 van de lichte 1815. (Staatsblad no. 55)

Op 8-1-1817 verschijnt dan de lang verwachte -tweede- militiewet in het Staatsblad no. 1. Nu zijn de dienstplichtzaken in het hele koninkrijk uniform geregeld. Inhoudelijk is er weinig veranderd: verduidelijking en detaillering zijn, waar nodig, op grond van de opgedane ervaringen aangebracht. Uitvoerige bespreking en vergelijking van de verschillende wetsartikelen zou binnen het kader van deze verhandeling ver voeren. Het systeem blijft hetzelfde -hoe kan het ook anders- want dit is neergelegd in de, zoals we gezien hebben, uitvoerige grondwetsbepalingen, die de wetgever weinig speelruimte laten. Het belangrijkste gegeven van de wet is neergelegd in artikel 1 dat, overigens geheel overeenkomstig de lijn van de ontwikkeling, het korps nationale militia accepteert als een volwaardig onderdeel van de krijgsmacht en daarom bepaalt: "Dit korps zal zijn zamengesteld uit infanterie, artillerie, kavallerie en trein." Door de toevoeging van de cavalerie en de trein staat het korps militia dus op één lijn met de staande armee.²⁹⁾

Na deze gelijkschakeling van beide legeronderdelen, is het nog maar één stap naar de volledige samensmelting, een stap die eigenlijk in 1815 voor de hand had gelegen toen ver gaande samenwerking tussen beroeps- en militia-bataljons werd doorgevoerd zonder de strikte scheiding die sedert 1814 tussen beide had gestaan, op te heffen. Bijna twee jaar later werd die stap dan toch gezet toen de wet van 28-11-1818 in artikel 1 voorschreef: "De 17 bataillons infanterie der staande armee zullen met den 1sten Januarij 1819, in de bataillons Nationale

Jagers van de Jager-bataillons (1814-1819).

Militie van dat zelfde wapen worden ingedeeld.”³⁰⁾ Reeds enkele dagen later verscheen de uitvoeringsbeschikking waarin nadere details worden gegeven over de samenstelling van de 17 afdelingen infanterie. Elke afdeling zal bestaan uit uit 3 bataljons in actieve dienst, een reservebataljon, een depot en een schoolcompagnie, welke laatste dient voor de opleiding van onder-officieren -met uitloopmogelijkheid tot de officiersrang-welk kader bij voorkeur genomen moet worden uit hen die vrijwillig dienst hebben genomen. De 17 bataljons infanterie van de staande armee worden in drieën gedeeld en elk derde wordt ingelijfd in de drie militie-bataljons van hun respectieve afdeling. De verhouding 1 op 3 zoals die in 1815 was vastgelegd tussen resp. de beroeps- en militie-bataljons, bleef dus eigenlijk gehandhaafd met dien verstande dat de beroepsbataljons verdwijnen en de militiebataljons voor een derde uit beroepssoldaten gaan bestaan. Voorts wijdt de beschikking een aantal artikelen aan de personeels-gevolgen, aan de wijze waarop officieren en onderofficieren van de staande armee ingepast moeten worden in de militie-bataljons. Als zij overcompleet zijn worden zij provisioneel ”à la suite” ingedeeld, d.w.z. dat zij ”zolang er nog zoveel wachtenden voor U zijn” een plaats krijgen waar zij zich nuttig kunnen maken, totdat er een plaats in hun rang vrijkomt. De volledige formatie van een afdeling infanterie is tenslotte neergelegd in bij het besluit behorende tabellen. De reorganisatie gaat in per 1-1-1819.³¹⁾

Noten

- 1) Rijksarchief in Limburg (RAL), Provinciaal Archief (PA) inv. no. 22: de overdracht geschiedde door de Franse brigade-generaal Martial, chef van de generale staf en generaal der cavalerie, commissaris van het Franse gouvernement. Van Hollandse zijde werd de overdracht aanvaard door de luitenant-generaal en algemeen inspecteur van de Artillerie, W. Dupont. In dit dossier tevens interessante inventarislijsten van alles wat er in de vesting aanwezig was aan oorlogsmateriaal, instrumenten, stafkaarten en voedselvoorraden.
- 2) Proclamatie van de 21sten November 1813, houdende kennisgeving der daarstelling van een Algemeen Bestuur der Vereenigde Nederlanden: geproflueerd uit het besluit van dien dag, no. 1 (Staatsblad 1813, no.1)
- 3) Proclamatie van commissarissen-generaal van het Algemeen Bestuur, residerende te Amsterdam, waarbij dezelve Z.K.H. Willem den Ersten tot Souvereine-Vorst van Nederland uitroepen. Van den 1. December 1813 (Staatscourant 1813, no. 2, afgedrukt in Bijvoegsel tot het Staatsblad, eerste deel 1813, blz. 14-15.)
- 4) Proclamatie van Z.K.H. Willem Frederik, Prince van Oranje-Nassau enz. enz. enz., houdende aanneming van de Souvereiniteit van Nederland. Van den 2. December 1813 (Staatscourant 1813, no. 2 blz 16-17 in genoemd Bijvoegsel.)
- 5) Besluit, van den 6den December 1813, no. 7, houdende aanvaarding van de Souvereiniteit der Vereenigde Nederlanden, door Z.K.H. den Heere Prince van Oranje-Nassau, enz. enz. enz. (Staatsblad 1813, no. 4)
- 6) Proclamatie tot aanmoediging der vrijwillige Wapening, geproflueerd uit het Besluit van den 6den December 1813, no.3 (Staatsblad 1813, no. 6)
- 7) Besluit, van den 20sten December 1813, no. 3, met een Reglement van algemeene Volkswapening. Landstorm en Landmilitie. (Stbl. 1813, no. 14)
- 8) A. M. A. Maassen, Conscriptie militaire 1798-1814, Geulle 1985, passim. Ten aanzien van het instituut van plaatsvervangende, dat economisch sterkeren kan ontlasten van dienstplicht, zij opgemerkt dat zich dit nog lang gehandhaafd heeft in onze wetgeving, nl. tot 1898. Bij wet van 2-7-1898, Stbl. 170, werd de toen vigerende wet van 19-8-1861, Stbl. 72, betrekkelijk de Nationale Militie op dit stuk gewijzigd. Zie voor practisch voorbeeld, eveneens uit de Franse tijd: A. M. A. Maassen, Beati mortui qui in Domino moriuntur, Maastricht 1989, 25-27. De daar genoemde notaris gaat echter op dezelfde voet verder met een 50-tal akten van vervanging voor de ”Hollandse” lichte 1815. De prijzen liggen tussen de f. 600 en f. 1.400 per geval. Betaling geschiedt in baar geld of in overdracht van een stuk land e.d.
- 9) W. E. A. Wüppermann, De vorming van het Nederlandsche leger na de omwenteling van 1813 en het aandeel van dat leger aan den veldtocht van 1815, Breda 1900; H. Ringoir, Afstammelingen en voortzettingen der infanterie, Den Haag 1977, idem der cavalerie en wielrijders, Den Haag 1978, idem der artillerie, Den Haag 1979 en idem van de genie en de trein, Den Haag 1980; H. Amersfoort, Koning en kanton, De Nederlandse staat en het einde van de Zwitserse krijgsdienst hier te lande 1814-1829, Den Haag 1988.
- 10) Dit accord is integraal opgenomen in de ”Proclamatie van Z.M. den Koning der Nederlanden, bevattende de door de van wege de Hooge Verbondene Mogendheden vastgestelde, en door gezegde Zijne Majesteit aangenomen artikelen op welke België met de Vereenigde Nederlanden is vereenigd: alsmede voorschrijvende de wijze waarop de nieuwe, op dezelfde artikelen gegrondde Grondwet, door den Volke (in de Zuidelijke Provincien) zal worden beoordeeld. Van den 18e Junij 1815.” (Staatscourant 1815, no. 173, afgedrukt in Bijvoegsel tot het Staatsblad, tweede deel 1815, blz. 42-45.) Dit accord was, tezamen met het protocol van het Congres te Wenen over de landsgrenzen van Nederland en het Groothertogdom Luxemburg, in handen gesteld van de bij K. B. van 22-4-1815 benoemde comissie tot herziening van de Grondwet. (Staatscourant 1815, no. 103, zie hetzelfde Bijvoegsel blz. 30-41.)
- 11) E. M. Th. Nuyens, De staatkundige geschiedenis der provincie Limburg vanaf haar ontstaan tot aan haar uiteenvallen in 1939, werken L.G.O.G. nummer 2, Maastricht 1956, 71-73.
- 12) Proclamatie van Z.K.H. den souvereinen Vorst, aan de Ingezeten der Belgische Provincien, bij gelegenheid van Hoogstdezelfs aanvaarding van het bestuur over dezelfde Provincien. Van den 1.

- Augustus 1814. (Staatscourant 1814, no. 179, afgedrukt in Bijvoegsel tot het Staatsblad, eerste deel 1813-1814, blz. 139-140.)
- 13) Besluit, houdende, dat het provisioneel Bestuur der generaliteitslanden wordt opgeheven, en overgebracht op het Bestuur der Provincie Brabant, en verdere bepalingen deswegens. Van den 23. December 1814. (Staatscourant 1815, no. 7. Bijvoegsel als voren, blz. 163-164)
  - 14) Afgedrukt o.m. in Bijvoegsel Staatsblad, tweede deel, 1815, blz. 125 e.v.
  - 15) Nuyens, Staatkundige geschiedenis, 24-76 passim.
  - 16) Zie over hem: E.P.M. Ramakers, in: De Gouverneurs in de beide Limburgen, 1815-1989, Werken L.G.O.G., deel 11, Maastricht 1989, blz. 9-25.
  - 17) Wüppermann, Vorming, 8
  - 18) Besluit, ten aanzien der weder indienststreding van teruggekomen Militairen, welke als Conscrits naar het Fransche Leger vertrokken waren. Van den 16. Junij 1814 (Staatscourant 1814, no. 142, afgedrukt in Bijvoegsel tot het Staatsblad, eerste deel 1813-1814, blz. 115-117)
  - 19) Kennisgeving van het aannemen der Grondwet voor de Verëenigde Nederlanden, op den 29sten Maart 1814. (Staatsblad 1814, no. 44) De grondwet zelf staat afgedrukt in het Bijvoegsel tot het Staatsblad, eerste deel 1813-1814, blz. 495 e.v. De volgende dag vonden, conform de artikelen 29 en 30 van de Grondwet, de beëdiging van de vorst en de inhuldiging door de 600 Aanzienlijken plaats in "de stad Amsterdam als de hoofdstad." Staatsblad 45 bevat de kennisgeving daarvan door de vorst, terwijl het proces-verbaal van de beëdiging staat afgedrukt in genoemd Bijvoegsel, blz. 365-367.
  - 20) Wet tot het in werking brengen van art. 123, 124 en 126 der Grondwet, met opzigt tot de nationale militia. Gearresteerd den 27sten Februarij 1815, no. 190. (Staatsblad no. 19) Wet tot het in werking brengen van art. 125 en 126 der grondwet omtrent de oprigting der schutterijen. Gearresteerd den 27sten Februarij 1815, no. 191. (Staatsblad no. 20)
  - 21) Besluit van 16-3-1815, no. 1, opgenomen in Staatsblad no. 27 en in Journal officiel du gouvernement de la Belgique, deuxième trimestre 1815, blz. 2-7. Het aanvaarden van het koningschap en de vereniging van Nederland en België maakten wijziging van de grondwet van 1814 noodzakelijk, zoals de wet van 23 maart 1815, no. 167 (Staatsblad no. 29) verklaarde. Het werk van de in noot 10 genoemde Commissie resulteerde in de grondwet van 24-8-1815.
  - 22) Wüppermann, Vorming, 13.
  - 23) E. M. Th. W. Nuyens, Inventaris der archieven van het provinciaal bestuur van Limburg 1814-1913. Maastricht 1982, 7-9 en 469-474.
  - 24) Wet, waarbij wordt bepaald dat de nationale militia ook buiten de grenzen van het Rijk zal kunnen gebruikt worden. Gearresteerd den 27sten Mei 1815, no. 24. (Staatsblad no. 36)
  - 25) In de stukken genoemd in noot 10 is op de bladzijden 34-38 van aangehaald bijvoegsel door de uitgever de integrale tekst opgenomen inzake de grens terplaatse, zoals die is vastgesteld bij de 1e vrede op 30-5-1814 en gewijzigd bij de 2e vrede van 20-11-1815.
  - 26) De tekst van de Grondwet van 1815 staat afgedrukt in Staatscourant 1815, no. 204, opgenomen in Bijvoegsel tot het Staatsblad, tweede deel 1815, blz. 125 e.v.
  - 27) Besluit, houdende formatie van afdelingen infanterie. Van den 8sten October 1815. (Afgedrukt in het Bijvoegsel tot het Staatsblad, tweede deel, vierde en laatste stuk, 1815, blz. 1891-1895)
  - 28) Nummering van de Noord- en Zuid-Nederlandsche troepen van linie. Ongedateerd. (Afgedrukt in het Bijvoegsel tot het Staatsblad, tweede deel, 1815, blz. 1019-1020)
  - 29) Wet van den 8sten Januari 1817, omtrent de inrigting der Nationale Militie. (Staatsblad no. 1)
  - 30) Wet van den 28sten November 1818, betreffende de ORGANISATIE DER INFANTERIE VAN DE NATIONALE MILITIE. (Staatsblad no. 41)
  - 31) Besluit, houdende reorganisatie van de infanterie der nationale militia. Van den 3den December 1818. (Afgedrukt in het Bijvoegsel van het Staatsblad, vijfde deel, eerste stuk, 1818, blz. 525-532)

Naam en voorna(m)(en) van de militair	leeft.	geb. plaats, dep/prov.	rang en onderdeel	datum overl.	folio overlidensregister Maastricht; eventuele nadere gegevens
Boeks, Samuel	26	Alkmaar, dep. van de Zuiderzee	sergeant van de Hollandse Nationale Garde, genaamd Landmilitie	20-5-1814	folio 71, suppl. IV in garnizoen in deze vesting
Munie, Paul	17	Tongeren, dep. Nedermaas	soldaat van het 1e Waalse regiment, 1e bat., 2e cie	21-5-1814	folio 71, suppl. IV in garnizoen in deze vesting
Adrians, Jean	38	Amsterdam, dep. Zuiderzee	fuselier 7e infanterie-bat. Landmilitie	22-5-1814	folio 73, suppl. IV in garnizoen in deze vesting, echtgenoot van Catharina Jekel
Hegman, Jean	18	Edam, dep. Zuiderzee	fuselier 6e bat. inf., 3e cie Landmilitie	24-5-1814	folio 76, suppl. IV in garnizoen in deze vesting
Vanderkezel,	40	Dordrecht, dep. Monden van de Maas	fuselier 13e bat. inf., 2e cie Landmilitie	4-6-1814	folio 8, suppl. V in garnizoen in deze vesting
Brand, Corneille	32	Tergoes, dep. Zeeland (Goes)	kanonnier 1e art. bat. te voet, 3e cie	4-6-1814	folio 8, suppl. V in garnizoen in deze vesting
Nannas, Nicolaas	17	Enkhuizen, dep. Zuiderzee	soldaat 7e bat. inf. 4e cie van de Landmilitie	7-6-1814	folio 10, suppl. V in garnizoen in deze vesting
Vet, Muus	20	Westzaan, dep. Zuiderzee	fuselier 7e bat. inf. 3e cie Landmilitie	14-6-1814	folio 14, suppl. V in garnizoen in deze vesting
Dewet, Pierre	19	Ilpendam, dep. Zuiderzee	soldaat 7e bat. inf. 5e cie Landmilitie	14-6-1814	folio 14, suppl. V in garnizoen in deze vesting
Kleijnenburg, Jean	17	Edam, dep. Zuiderzee	soldaat 7e bat. inf. 1e cie Landmilitie	14-6-1814	folio 14, suppl. V in garnizoen in deze vesting

(wordt vervolgd)